aventura romano

Jenő Rejtő La Flava Garnizono

tradukis: László Balázs

Unua ĉapitro

La sitelo, kiel moderna trafikilo

La Flava Garnizono!

Ĝi estas tia legendo en la legio, kiel la fabelo pri la brontosaŭroj, eĉ nun ekzistantaj en la ĝangaloj de Brazilio, aŭ la fama “terra incognita”, kiu ekscitis la fantazion de tiom da ŝipistoj ĝis la malkovro de Aŭstralio. Se freneziĝas legiano, kaj li ĵetas sin en la ĝangalon, kiel amokulo, oni diras: “li iris en la Flavan Garnizonon.” La sablo de la dezerto estas flava. La ostoj de la pereinta soldato estas blankaj. La maljunaj soldatoj opinias, ke ie en la profundo de la dezerto vere ekzistas la Flava Garnizono! Ĝi estas mirinda urbo en la dezerto, dizertintaj legianoj fondis tion, ili reĝo estas freneza usona milionulo, kiu konstruas konstante tiun sekretan urbon. Tie estas ĉio: brando, radio, belegaj, junaj virinoj, elektra lumo kaj sufiĉe da tabako, nur malfacile oni povas atingi ĝin. La plimulto de la legianoj ridas pri tio, ili scias, ke ĝi estas fabelo. Kia vivo ja povus elkreski el la dezerto?

Precipe en tia loko oni temas pri ĝi, kiel ekzemple la garnizono El Matala. Tie jam nur la legendoj esperigas la homojn, aŭ nek tiuj. Ĝi estas tiel nomata “antaŭenŝivita garnizono” en Saharo, mult-mil kilometrojn malproksime de la civilizita norda parto. Kelkaj damnitaj, malfeliĉan sorton havantaj legianoj vivas en tiu terura kazamato.

Ili vivas en rondforma fortikaĵo, konstruita el abodo. Ĉirkaŭ la fortikaĵo troviĝas kelkaj palmoj, kaj ĉie, ĝis la vidlimo estas samformaj sablodunoj. Ĝi estas Saharo. La terura varmego, la senlima dezerto, la eterna, monotona silento, la ŝvebanta polvo, difektanta la okulojn, laringon, naztruojn, faras ĉiun minuton neeltenebla.

La garnizono jam la kvaran monaton forte tenas sin, kvazaŭ marŝante en la koto. Aŭ en la polvo.

La soldatoj vagaĉas en la fortikaĵo tiel, kiel soifaj blankaj ursoj en iu bestĝardeno de Eŭropo.

En la dormoĉambrego kelkaj nudaj homoj kuŝas duonsvene sur la lito. Maljuna legiano tajlas piedtuokojn el sia foruzita tolaĵo, dume li spiregas astme, kaj kelkfoje li ŝmiras siajn vuĝajn, inflamajn okulojn per io, el la tiglo, troviĝanta apud lia lito. La pikedo eĉ en leĝera kamizolo duonmorte atendas, ke oni deŝanĝu ilin. Ĉio algluiĝas al ili, kies vestaĵo, tramalsekiĝinta de la ŝvitado haladzas pro la rapide vaporiĝanta humido.

Post le deŝanĝo ankaŭ ili iras en la kantinon. Sed kiomope ili sidas interne, prema silento regas tie. Estas la kvara horo posttagmeze…

Amaso da muŝoj zumas, humidaj, langvoraj vizaĝoj gaprigardas, kaj subite, kvazaŭ ĝi ne ĉi tie okazus, malfermiĝas la pordo freŝe, iu enpaŝas energie kaj krias gaje:

– Alo! Maljunaj patromurdistoj! Ragas tiel granda silento ĉi tie, kvazaŭ ne kantino estus tiu loko, sed ia kunveno en la parlamento, kie ankaŭ la parolanto ekdormis. – Kompreneble Jimmy Fool estis la enpaŝinto. Infera homo. Ne venkas lin Saharo. Kie apopleksio ĉirkaŭas maljunajn beduenojn pro la vermego, tie li kvaronhoron ŝuklak-dancas pro veto, kaj li konstante ridaĉas. Tial nomis lin la angla adjutanto Jimmy “Fool”, almetinte la epiteton “fola” al lia persona nomo, Tiu organismo, enkonstruita en ŝajne malfortan korpon, estas vera miraklo de la naturo. La svelta, mezalta junulo estas Jimmy Fool, kun iom kuspa nazo, kun larĝa, rikananta buŝo.. Tamen li estas beleta bubo, diable lerta kaj terure forta. Foje

li donis tiel grandan vangofrapon al la rusa Matieff per sia relative malgranda mano, ke ties makzelo rompiĝis. De tiam li estas lia plej bona amiko. La ruso kuŝis du semajnojn en la lito, Jimmy Fool sidis du semanojn en la karcero, kaj la afero finiĝis laŭ la regulo de la kavalireco. Ke Jimmy ne estis normala, lia konstanta dancado montirs tion. Li povis eniri en la kontoron de la serĝento tiel, kiel ĉefbaletistino dankas la aplaŭdon: li ensaltis starante sur la pinto de siaj piedfingroj, eklevinte iomete sian maldekstran kruron, li etendis sian dekstran manon al la serĝento kaj per la maldekstra li ĵetis kison al li. La serĝento, kiu havis tre malmulte da sentumo al la baleto, li honoris la okulfrape karan manifestiĝon de la senranga soldato per kvin taga enkarcerigo.

Nur tial mi rakontis ĉion ĉi, ke la leganto estu klarvida pri la karakterizado de nia heroo. Nia heroo kelkfoje li komencis fajfi aŭ danci sen ia kaŭzo kaj ridis tiel laŭte, ke la manĝilaro ektremis sur la tablo. Nia heroo, kiel ĝenerale la herooj, malestimis la morton, ĝuste tiel, kiel la vivon, ĉar jam dum lia junaĝo ŝanceliĝis lia kredo pri tio, ĉu absolute ekzistas seriozaj ka gravaj aferoj en la mondo? Kiam li eniris en la kantinon, neniu ekatentis lin. Li piedbte forigis seĝon el sia vojo, li saltis super tablo, lia alvenis piedfingre antaŭ la verŝ-stablon, en bonega baletpozo kaj petis grogon kun tre multe da rumo, bladaŭ ĵetinte kison al la drinkejmastro, li turniĝis ĉirkaŭ sia akco kaj eksidis. Ĝuste al tiu malgaj, silentema kanbo, kiu lernis angle tiel fervore, kvazaŭ sekvonttage li devus vojaĝu en Londonon, kie li devus okupi gravan postenon.

– How do you do?! – li alkriis lin kaj forte frapetis sur la ŝultron de la soldato, nomata Lambert. – Ĉu vi jam scias iomete paroli angle?

– Jes, mi jam povas – li respondis angle, kun langvora voĉo.

– Ne “povas”, sed: scias. La gramatiko tre gravas. Vi aspektas malbone. Ĉu vi ne malvarmumis? En Londono oni kutimas preni ian ŝvitigan medikamenton en la simila situacio. Kompreneble ĝi estas superflua ĉi tie.

– Ĉio estas superflua – daŭrigis Lamber eĉ plu angle. – Mi mortos ĉiel.

– Kio do estas la problemo efektive? Ĉu? What is the matter with you?

– Ĉio… – respondis Lambert nun jam france. – Ni ne eltenos tion plu… La dezerto… kaj tiu terura varmego.

Karad studento. Li fordiboĉis sian monon antaŭ sia lasta ekzameno kaj dungiĝis al la legio por la timo de siaj gepatroj. Ankaŭ tio estas starpunkto. Kiuj gepatroj povas esti tiel severaj kaj kruelaj, kiel la legio?

Li decidis savi tiun karan knabon. Cetere la fuĝo estas pli agrabla en duopo.

– Aŭskultu min, Lambert. Mi ne volas interveni en viajn privatajn aferojn, do ne prenu kiel ofendon, se mi demandas: ĉu vi persistas restadi en tiu aĉa fortikaĵo? Ĉar mi foriros.

– Ĉu vi volas dizerti?

– Jes, karuleto mia…

– Kiel vi volas fuĝi de tie ĉi?

– Adiaŭŝpare. Mi ne informos miajn superulojn. Ili nur saĝumadus. Ĉu ne? Ni prenos nian havĵon kaj foriros.

– Kiel vi imagas tion?

– Ĉiu iros tiel, kiel li povas. Estus bonvene akiri ĉenradan aŭton aŭ simplan aŭtomobilon Ford aŭ eble kamelon, ĉar ni ne havas ĉion ĉi, ni fuĝos laŭ individua maniero.

– Per kio?

– Kun sitelo, infano mia. Mi iros ĝis Maroko kun ununura sitelo! Mi kunvenigos ankaŭ vin per tiu veturilo. Bonaj animoj havas lokon eĉ en malmulte da loko. Mi esperas, ke spite al tio, ni ne interkverelos.

Dua ĉapitro

Turka fabelo pri la sorĉita sitelo. Ili konatiĝas kun la variolcikatra stiristo kaj serĉas la "Flavan Garnizonon"

Unuavice ili devis havi tiel bonan amikecon kun la radiisto, kian Jimmy havis kun tiu soldato. Dum batalo li savis ties vivon. Se iu dizertis de sia depoto, la radiisto dissendis trifoje ĉiutage dum unu semajno la reserĉigon, kaj ĉiu stacio transprenis la informon. La radiisto de la garnizono de El Matala promesis al sia amiko, ke eĉ unu fojon ne estos ŝaltita la elsendilo, kiam li anoncos la dizerton. Al kiu ekideus kontroli, ĉu la aparato efektive funcias dum la dissendo? La radiisto raportas, ke li dissendis ĝin, la suboficiro povas aŭdi bone tion, kion li diras en la mikrofonon, kaj fino.

Sed tio ankoraŭ ne signifas liberiĝon. Ĉar legianoj povas marŝi ĉi-regione nur kun taĉmentoj, aŭ kiel kuriero. La araba loĝantaro kaj la ĝendarmoj ĉiupaŝe, en ĉiu oazo kaptas la dizertinton. Oni pagas altan premion por la arestita legiano. Kiam iu alvenas en iun oazon, oni tuj kolektiĝas. Mi diras, ke Jimmy estas tute freneza. Li ne fuĝos plu, ol la unua palmobosko, kiun li atingos facile dum du tagoj eĉ piedirante, sed oni tuj kaptos lin tie. Kion li kunportos por la vojo? Sitelon kaj farb-penikon kaj tiun ŝlemilan studenton, Lambert-on. Li estas freneza, eĉ blindulo vidas tion. Maten oni jam ne trovos ilin ĉi tie. Ĉiu simpla soldato scias, ke ili grimpis tra la muro noktomeze. Ĝenerale tiuj deziris al ili multe da bonŝanco. La kapitano sendas patrolon post ilin, tiuj kompreneble revenas kun malplena mano vespere. Faras nenion. La radiisto dissendas la reserĉigilon. Tiuj du frenezuloj certe ne irios plu, ol oazo Bukhtar. Tie oni draste traktos lin, diris la kapitano.

Tiu kapitano estus tre mirinta, se sekvan tagon antaŭtagmeze li estus ĉeestinta hazarde en la oazo Bukhtar. Li kredintus, ke li dormas. La du legianoj, Lambert kaj tiu frenezulo, staras antaŭ po unu palmo kaj farbas tiujn per kalkano. Ili pentras larĝan, blankan zonon sur la trunkon de la arboj kun enprofudiĝinta sperto de arto. La loĝantaro de la oazo ĉirkaŭstaras ilin buŝmalfermite.

Nun ĉiu lasas liberan vojon. Du metrojn alta araba ĝendarmo alvenas kun tri kolegoj. Dum kelkaj sekundoj ili suspekteme rigardas la du legianojn, kiu farbas fervore la palmotrunkojn. Poste li diras al ili:

– He! Kion vi faras ĉi tie?

– Vi vidas, se vi havas okulojn! Ĉu vi ne povas akiri iom da brando por ni?

– De kie vi venas, kaj kial vi faras tion? – demandas la ĝendarmo, kaj nek li mem scias, kial, li estas embarasita. Kial diable vi elpensis tiun malbelan aferon kontraŭ la arboj? La soldato senvorte transdonis tajpitan skribaĵon. La sango glaciiĝis en la vejnoj de Lambert. Li rekonas la tiel nomatan makulaturon, uzitan en la kantino por paki, kiun la garnizona kontoro disponigas al la drinkejestro el la eksigitaj presaĵoj. Sankta Dio! Eĉ grasomakulo estas sur ies rando! Tial li ne diris survoje, kian planon li havas, li vana petegis.

Lambert pravis. Jimmy kunportis iun ekzempleron el la multiplikitaj cirkulero. Cent-are oni uzis tiujn en la kantino por paki. La cirkulero tekstis jene:

“MI ORDONAS,

ke pro la pligrandiĝanta aŭtofrafiko, oni farbu blanka unu metron alte la arbojn de la ŝoseoj, oazoj, parkoj apud la vojo, tiel, ke la arbotrunkoj estu farbitaj laŭregule per kalko. La

komandantoj de ĉiu garnizono farigu la laboron en sia ĉirkaŭaĵo, kaj suboficiro kontrolu la laŭregulan plenumon de la ordono. La skriban raporton sendu al la sekcio 9/b de la Divizio de la Militista Trafiko.

Urba komandejo. p.m.”

Mi devas konstati, ke ĝi estis hazardludo, tio certas. Sed kiu estas klarvida pri la neinformiteco de araba ĝendarmo kaj pri la instiga forto de dokumento, redaktita laŭ militista lingvaĵo, tiu ne opinias la ludon tiel danĝera. Ankaŭ la subskribo de la urba komandanto, falsita per stampaĵo estis sub la ordono. La plej primitiva ĝendarmo de la plej malproksima oazo eĉ ne eksuspektis. Ja ne pasis pli ol du monatoj, kiam tiuj hindaj princoj per ĉenradaj aŭtoj traveturis ĉi tie, kiuj venis por ĉasi. Ne estas ekskludite, ke sekvontmonate venos iu denove. Evidentas, ke la pligrandiĝanta aŭtotrafiko bezonas reguladon. Lambert estis feliĉa, kaj li jam esperas, ke ili povas restadi modeste ĉi tie, antaŭ ol iri plu, sed bedaŭrinde tiun feliĉon ne trapenetris la modesteco. Li parolas ĉiam pli grobe kun la araba ĝendarmo.

– Anstatŭ gapadi, zorgu pri nia provizado, ĉar post unu horo ni tagmanĝos. Krome ni bezonas kalkon, cigaredon, mulon por la siteloj kaj du kamelojn. Ĉar ni iros plu de tie ĉi. La armeo petas nenion senpage, sed malmultekoste ĉion.

– Mi jam aŭdis multe da aferoj, mi estas ĝendarmo kvin jarojn, sed…

– Ĉu vi havas edzinon?

– Jes.

– Do bonvolu rakonti vian koncizigitan biografion al ŝia sinjorina moŝto. Mi bezonas mulon, nutraĵon kaj ceteraĵojn, kaj ĝendarmo devas zorgi pri tiaĵoj.

La ĝendarmo sciis delonge, ke la legianoj ne estas tre delikataj homoj, li do ne diskutis plu. Kiam Jimmy Fool eniris en la restoracion iom ripozi (Lambert ne kuraĝis ĉesigi la kalkadon), dume la ĝendarmo aranĝis ĉion rapide, ke la diablo kiel eble plej rapide forportu ilin.

Malpeziĝinte li postrigardis la soldatojn, forgalopantaj sur la kameloj, kiuj prenis en la mezon malgrandan mulon. Siteloj tintadis sur la mulo. Poste li rigardis kontente la palmojn, farbitajn per bela, regula kalk-zono. Kiel tute alia estas tia oazo, se la instanco iomete reordigas ĝin. Vane, la civilizacio estas civilizacio, nu!

Post unu monato, kiam la pola grafo Grovosky vojerarinte venis en tiun ĉi regionon dum ĉasado per sia aŭto, kaj ties reflektorlulon rebrilis la blanke kalkitaj palmoj, eĉ en mallumon montrante vojon al la aŭto, li palpebrumis minutojn, kredante, ke la dezerto frenezigis lin. Li tute ne miris, ke la ĝendarmo parolas kun li tiel orgojle, kaj post la viditaj aferoj li kuraĝis demandi eĉ tion:

– Ĉu benzinstacio estas ĉi tie?

– Ankoraŭ ne. Sed ni atendas ĝin en ĉiu minuto.

*

– Nun vi almenaŭ vidas, kompano mia, kiel bona trafikilo estas la sitelo en la dezerto – instruis Jimmy sian amikon, kiam ili galopis al la sekva oazo sur siaj kameloj, provizite per nutraĵo kaj akvo.

– Mi admiras kaj estimas vin! – diris la studento. – Neniam mi estus kredinta, ke ni veturos tiel bonege.

– Nur tio abomendinda kalkado ne estus – ĝemis Jimmy. – Mi provos farigi tion kun la ĝendarmoj en la futuro.

Lia kunulo preskaŭ plorante petis, ne fari tion. Sekvan tagon vespere ili atingis la oazon El Gole. Ĝi jam estis pli granda, loĝata, pli kulturita palmobosko. Ili elseligis sian havaĵon senvorte. Ili apenaŭ miksis la kalkon kun akvo, oni tuj tumultis ĉirkaŭ ili, sed tute ne zorgante pri tio, ili komencis farbi per kalko la unuajn du palmojn. Dume Jimmy fajfadis, kaj kelkfoje li mordis grandajn pecojn el la ŝafviando, kiun li tenis en sia maldekstra mano. Ili trovis mirinde blankan ĝendarmon ĉi tie. Ĉiu sango de Lambert malleviĝis el la koro ĝis liaj maleoloj. Ili ne povos trompi lin per la makulaturo.

Sed li eraris!

Tiu ĝendarmo eĉ ne kontrolis ilian dokumenton. Per kelkaj simplaj vortoj li forsendis la gapantajn arabojn por fari sian propran aferon. Li rigardis la du soldatojn kaj la kamelojn, poste li demandis de Jimmy, ĉu iu oficiro en ilia ganizono ne bezonas gramofonon, ĉar li ricevis donace porteblan maŝinon, de usona travojaĝanto. Jimmy respondis, ke li ne scias pri tiaĵo, sed se ili jam konversacias, li rimarkas, ke kelkaj nenifaraj gapantoj povus helpi al ili en la kalkado. Kiam la ĝendarmo demandis tion, pri kiu li pensas, Jimmy murmuris tion, ke persone nek al li venas tio en la kapon, sed li scias de multe vidintaj homoj en la mondo, ke ankoraŭ nenies mano rompiĝis pro tio. Lambert jam longe okupis sin per tio, ke li diris la preĝojn unu post la alia, lernitajn dum sia infanaĝo. La ĝendarmo ja ne lasis sin konvinki, sed li elkomandis kvar ŝtelintajn arabojn el la arestejo, kaj ankaŭ tiuj komencis labori el kvar helpsiteloj. Vespere tricent palmoj brilis en la lunlumo kun neĝe blanka zono. La ĝendarmo provizis ilin per ĉio necesa por la pluveturo, ĝi kostis sesdek frankojn entute, sed li okulumis al la soldatoj, kaj li skribis fakturon pri cent dudek frankoj. Mi diras, ke li jam estis alia blanka ĝendarmo, kaj el la sesdek franka diferenco li senvorte enpoŝigis tridek, kaj ankaŭ la du

soldatoj ricevis tridek frankojn. Oni kutimas fari ĝin tiel ĉi-regione.

Ili nokte iris plu en la dezerto, kaj Jimmy, kiu estis iomete ebria, kantis am-tangon dum la tuta tempo.

– Diru… – demandis Lambert, - kiel vi havas monon?

– Mi ricevis ĝin de la drinkejestro. Ĉu vi ne vidis, ke mi vizitis la gastejestron dum duonhoro en ambaŭ lokoj? Se mi faras oficvojaĝon, mi kontrolas, ĉu tiuj insolentuloj ne rompas la leĝon? Ĉu ili ne havas kontrabanditan viskion?

– Ĉu vi kontrolis?

– Kiel vi imagas tion? Ni estas sinjoroj. La drinkejmastro ĵuris je sia honorvorto, ke li ne havas viskion. Li donis kvarcent frankojn al mi, kaj mi kredis lin. Se li donis sian vorton false, tio estas lia problemo. Foje ĝi evidentiĝos, kaj tiam neniam en la vivo li povos fariĝi membro de honesta klubo en Londono. – Kaj li kantis: – “Viaj okuloj estas nigraj, kiel la nokto… venu kaj ne timu…”

En la sekva oazo – kaj ĝi jam vere estis signifa trafik-nodo – Jimmy descendis tiel de sur sia kamelo, kiel generalo, alveninta por fari inspekton. Kun krakanta, ordona voĉo li sendis iun por venigi la ĝendarmon, li mem montris sian “legitimilon” al la ĝendarmo dirante, ke li ellasu ĉiun arestiton fari kalkadon, ili vespere iros plu, kaj se oni ne faros la laboron ĝis tiam, ili kun la plej granda bedaŭro ne povos ĝisatendi ties finon, kaj la konsekvencojn, el tio devenantajn, li transigos al la ĝendarmoj. Post unu horo dudek homoj laboris, unu ĝendarmoj iradis inter ili, mezurante ĉie la sesdek centimetrojn; oni miksis la kalkon kun akvo, klakis la kalkpenikoj. Jimmy kaj lia amiko ekkuŝis por dormi en la niĉo malantaŭ la drinkejo. Je la naŭa vespere

ĝendarm-suboficiro vekis ilin kaj diris, ke ĉiu arbo estas farbita.

Tiam ili eksidis vespermanĝi.

– Ni alvenis ĝis ĉi tie. Eble ni atingos eĉ plu – diris Lambert, - sed kio okazos, se ni alvenos en pli civilizitan regionon norde? Kie troviĝas ankaŭ garnizonoj? Tie oni ne kredos, ke du soldatoj estas senditaj kun du siteloj el la fino de Saharo por farbi arbojn.

Jimmy enbuŝigis grandan pecon da viando.

– Ni evite ĉirkaŭiros la urbojn, kaj ekster la ĝardenoj… Eh, mi tute ne scias! Kial cerbumi pri tio, kio okazos?

– Kvankam estus bone – ekparolis vingusta voĉo en ilia proksimo. Ili returniĝis timeme.

La plej trampa homo en la mondo staris malantaŭ ili. Liaj vestaĵo, blankaĵo unuiĝis en malpuraj ĉifonoj, lia plurtage nerazita vizaĝo brilis grase, kaj liaj larĝaj, dikaj lipoj rikanis ironie.

– Ne estus malutile pensadi pri la afero. Tiu farbado de la palmoj per kalko estas la plej bela, kion mi aŭdis dum mia tuta vivo, kaj anticipe mi konvulsiis pro la ridego dum minutoj, kiam mi ekvidis ĝin, sed nur sude vi povas trompadi la mondon per tio.

– Kiu vi estas? – demandis Jimmy.

– Tio ne koncernas vin.

– Vi pravas. Sed mi devas nomi vin iel, ĉu ne?

– Nomu mi, kiel vi volas. Ni ne interkverelos pro tio. Nomu min trankviele Manfredo!

– Ĉu vi nomiĝas tiel?

– Ne. Sed ĝi estas tre bela nomo. Ni ne ĝenu unu la alian. Ĉu ne? Nun egalas la nomo. Gravas la fortuno. Se vi permesas, mi eksidos. Do vi, kara Olivero, kaj vi tre estimata Rolando estas dizertintaj legianoj, kaj vi atingis ĝis ĉi tie kun admirinda artifiko. Sed baldaŭ vi estus kaptitaj, kvankam vi ne maritus tion. Tial mi decidis savi vin.

– Ĝi sonas iomete nekredebla, kara Adalberto.

– Se mi povus peti vin, ni restu ĉe la nomo Manfredo. Ĝi estas tiel bela nomo. Bonvolu kredi, ke mi vere povas savi vin.

– Ĉu mi rajtas demandi, kian profesion vi havas?

– Mi estas ŝtatsekretario – respondis la trampo simple, sed aplombe.

– Mi pensis tion. Sed mi esperas, ke via pozicio estas sanigebla.

– Bonvolu aŭskulti min….

– Mi ne povas fari tion. El vi, ekscelenco, haladzas la alkoholaĵo, vi diras nekompreneblajn aferojn, el kiuj niarilate nur tio gravas, ke vi ne denuncu nin post nia foriro, se vi jam divenis la aferojn…

– Tion, ke la alkoholaĵo haladzas el mi, mi ne kontestas. Ĝi estas en ordo. Sed mi ne estas ebria. Ĉu vi jam aŭdis ion pri la Flava Garnizono?

– Ni scias pri tiu lulfabelo…

– Ĝi ne estas fabelo! La oazo de la dizertintaj legianoj ekzistas, kaj se vi volas, vi povas veni kun mi en la Flavan Garnizonon, se ne, vi povas iri plu, kaj via vojo finiĝos en iu puntendaro. Nu, ĉu vi venos?

– Ni iros – diris Jimmy.

– Nu, jes, vi konsideis, ke mi pravas.

– Mi ne scias tion. Sed la afero interesas min.Mi devas vidi tiaĵon. Mi ŝatus pagi!

Tria ĉapitro

La ŝtatsekretario demetas sian inkogniton. La pereo de la ŝipo “Ŝanhaja Trogo. La lasta lingvoleciono.

Kiu estis tiu malserioza Jimmy Fool?

Laŭ la tuta nomo li estis lordo Austin Brannisford, li povintus esti la lasta vira membro de la plej riĉa kaj la plej malnova, nobela familio de Anglio, se li volus. Lordo Austin Brannisford, havinte dek jarojn, li ankoraŭ estis malriĉa lernanto, infano de simplaj skotaj gepatroj, kaj li nomiĝis Jimmy Wichley. Ĉio okazis subite, kiel ĝi okazas en la fabeloj: Lordo Charles Barannisford dum siaj maljunaj tagoj, ĉar li ne havis infanon, kaj li volis tion, ke la praa nomo kaj la havaĵo eĉ plu konserviĝu, li adoptis la filon de malproksima parenco kun aparta reĝa favoro. Tiel fariĝis Jimmy lordo Austin Brannisford. La esence rigora lordo ne montris rimarkeblan amon al la infano. Li edukis la knabon dece al lordo, eĉ li ne havis pretekston kontraŭ liaj folaj pasioj. Lordo Austin Brannisford estis ĝenerale ŝatata dando, kutima vizitanto de teartoj, li dancis pasie, li direktis aŭton duonfreneze, li boksis, remis, skermis, kartludis – ĝis sia dudek dua jaro. Tiam subite kaj nekompreneble fremdiĝis la kontakto inter li kaj lia tutelpatro. La maljuna lordo faris moralajn insturojn, li opiniis la vivmanieron de Austin malŝparema, li provokis kverelojn ĉiupaŝe, kaj fine li diris rekte al la vizaĝo de la knabo, ke li estas neniu kaj nenio, nur frivola parazito danka’ al lia favorkoreco. Austin iom paliĝis, sed ridetis, kaj jen tiel li adiaŭis sian adoptopatron poreterne:

– Nun mi redonas al vi, sinjoro, la favorkore donacitan nomon lordo Austin Brannisford; neniam plu en la vivo mi uzos ĝin, neniam plu mi mencios al iu, ke mi havas ian komunan al tiu nomo, kaj mi neos eĉ tion, ke mi iam aŭdis la

nomon lordo Brannisford. Mi donas mian honorvorton. Eĉ mi ĵuras je tio. Tiel min helpu Dio. Post ĉio ĉi mi dankas, ke vi estis bona al mi. Good night.

Li salutis kaj iris! Li vagaĉis sur la bordo de Tamizo… Li decidis, ke li ne rehejmeniros en la malriĉiĝintan, nobelan bienon. Li promenaĉis en senhoma, suburba kvartalo. Li ekvidis maldikan, palan homon ĉe iu piliero de ponto, kiu dormis tiriĝinte en iun niĉon. Verŝajne li kaŝiĝadas, kaj dumtempe la dormo ekregis la malsatan, elĉerpiĝintan, lacan homon ĉi tie. Lordo Austin Brannisford malplenigis siajn poŝojn. Li metis siajn horloĝon, monujon, ĉiujn siajn valoraĵojn en sian surtuton, poste li sternis ĝin singarde sur la dormanton kaj iris plu.

Apenaŭ sentebla humido ŝvebis maldense en la nebula nokto. Li suprenfaldis la kolumon de sia jako, enpoŝigis siajn manojn kaj fajfante, per etaj dancpaŝoj kuris sur la malseka pavimo de la riverbordo. Li havis nek monon, nek legitimilon, nek nomon, nek paseon, nek estantecon, li havis nenion, nur sian junecon kaj tiun folan bonhumoron, per kio li dancis tra la suburbaj kvartaloj de Londono ĝis la bohemejoj de Parizo. Poste li estis kelnero en Deaŭbille, amuzej-pianisto en Liono, dok-laboristo en Marseljo, kaj fine li provis ankaŭ la legion, sed vane: ĉar nenio malagrabligis lian bonhumoron kaj junecon.. Nek en Caucasienne de Parizo li kantis pli gaje kaj kun pli granda konvinkiĝo, ke

“Viaj okuloj estas nigraj, kiel la nokto,

Venu kaj ne timu…”

Kiel ĉi tie post noktomezo, inter la helflave brilantaj sablodunojj, etendiĝantaj ĝis la senlimo, en la lunluma Saharo, kie nun li galopis Lambert, la studento, kaj Manfredo, la plej trampa ŝtatsekretario en la mondo. Lia

sonoranta, milda tenoro aŭdiĝis malproksimen en la nokto, kaj muzikemaj hienoj respondadis el la lontano.

– Kiam vi dizertis el la legio? – demandis Labert la dikan gvidanton.

Mi ne dizertis. Mi neniam estis legiano. Estas bezonata homo, kiu povas trafiki trankvile en la dezerto, ke li akiru kelkajn varojn por la Flava Garnizono.

– Ĉu vi estas la gvidanto de tiu Flava Garnizono?

– Mi diris, ke mi estas nur la ŝtatsekretario. Inteligenta homo devas scii, ke la ŝtatsekretario estas la anstataŭiganto de la Komandanto en normala ŝtato. Ne kredu tion, ke vi havas aferon al ia hordo. Ni havas proprajn leĝojn, ministrojn kaj ŝtatsekretariojn, krome sanitaran ĉefkonsiliston, eĉ asesoron de kuratoroficejo.

– Ne diru! Ĉu vi elektis lin?

– Ĉu vi pensas, ke ni ĉiuj falis sur nian kapon. Lisabono elektis lin. Li venis al ni jam el la legio, kien li dungiĝis post revizio de kaso.

– Diru, kara Adelardo – ekparolis Jimy, - efektive kien vi kondukas nin?

– Ĉu lastatempe interesas vin tiaj bagateloj? Ĝi estas nur malgranda promenaĉo. Ok tagaj vojo en la dezerto, kaj bedaŭrinde nur unu oazo estas survoje. Tiam ni atingos la randon de la mondo. Tio estas nia bonŝanco. Ĉu vi kredas, ke la franca militestraro ne scias pri nia ekzisto? Ili scias eĉ tion, se nova krokodilo eloviĝas en la rivero Niĝero. Sed ili devus sendi tutan ekspecian armeon por kapti nin. Ili certe kalkulis, ke kelk-cent friponoj ne valoras tiom da mono.

La luno malaperis, kaj nur la obtuza, pala koloro de la povo radiis en la plena mallumo. La temperaturo fariĝis minusa. Ili ĉirkaŭvolvis sin per kovriloj.

– Ĉar vi venos kun mi, kaj ni forlasos la lastan oazon de la civilizacio, mi povas demeti mian inkogniton – diris ilia gvidanto serioze, kaj laŭ lia voĉo ili povis esti certaj, ke nun ili havas kontakton kun iu ĉefrolulo de la multe da afrikaj legendoj; kun arkiduko, el la familio Salvator, kiun oni kredis mortinta, aŭ kun iu membro de malfeliĉa cara familio. Alinome Manfredo ektiris la bridon de sia kamelo, li haltis, kaj li ekparolis tre mallaŭte, per drameca voĉo jene: – Sciu, sinjoroj, ke mi estas Bill la Variolcikatra, la iama stiristo de la ŝipo "Ŝangaja Trogo"!

– Nekredeble… – flustris Jimmy, tute konsternite, - mi absolute ne pensis tion… Ĉu vi… estas Bill la Variolcikatra persone? Ĉu vere… vi estas la deponejisto de la Honkongaj Bareloj?

– Sinjoro, ne konsideru la aferon ŝerco! Ĉiu policisto konas min en la ŝtato Kenjo. Kaj oni mortkondamnis min en Ĉinio. Tial mi manĝas la amaran panon de la elmigrantoj, ĉar mi vendis la ŝipon Ŝanhaja Trogo kun dumil tunoj da viraj vestaĵoj, importitaj el Eŭropo sen la scio kaj konsento de la kapitano. Kaj mi fordrinkis la ŝipon Ŝanhaja Trogo de la unua savboato ĝis la lasta jako! Prijuĝu min, sinjoroj! Ĝi estis mia tragedio%

– Ankaŭ vi eksciu pri ni, kiuj ni estas. Jen mia amiko, Lamber, kiu estas studento, kaj mi estas Jimmy Fool, alinome la Fola Skoto.

– Mi tre ĝojas, sinjoroj. Mi petas nu tion de vi, kion vi nun aŭdis, tio restu inter ni, ĝi estu la sekreto de la nokta dezerto.

Sekvis longa, laciga vojo. Ili deflankiĝis al sudoriento, al tiu parto de Saharo, kiu estas preskaŭ ekster ĉiuj vojoj, nek putoj, nek oazoj troviĝas ĉi tie, dum tagoj nur polvo, varmego, monotona galopado, kaj ili devas uzi ŝpareme ĉiun guton da akvo.

La trian tagon montriĝis la signoj de la finlaciĝo sur Lambert.

– Persistu, nazmukulo! – kriis Jimmy Fool. – Ni lernu anglan lecionon. – Kaj li komencis paroli angle: Kial promenas la “lordmayor” antaŭtagmeze en ĉasista vestaĵo?

– Ĉar antaŭtagmeze… la “lordmayor”… ĉasis…

– It’s bad… Malbone… Ne antaŭtagmeze la “lordmayor”, sed la “lordmayor” antaŭtagmeze. Malbona vortordo. Vi povas eksidi, sinjoro Lambert.

Anstataŭe sinjoro Lambert ekkuŝis. Ili devis levi lin. Ili trinkigis lin kaj lavis lian vizaĝon. Li rekonsciiĝis malfacile.

– Matene ni atingos la oazon – instigis ilin la kapitano. – Se la junulo ne mortos ĝis tiam pro la lingvoleciono, tie ni povos ripozi multe.

Ĉirkaŭ noktomeze Lambert deliris. Poste ili alvenis en malgrandan, mizeran oazon. Tie jam ne estis ĝendarmoj, tien ne atingis la mano de la kolonia administracio. Kelkaj trampaj araboj vivadis en granda mizero kun siaj kaproj kaj skabiiĝintaj hundoj, krome kun kelkaj kameloj, inter la dissemitaj palmoj. Lavinte sin, ili manĝis, trinkis kaj kuŝigis Lambert-on. Li agoniis. Liaj okuloj estis vualkovritaj, kaj kelkfoje sanga salivo fluis ĉe lia buŝangulo. Ili sidis senpovaj apud lia mato. Ili ne povis defendis sin kontraŭ la densa amaso de la muŝoj. Tiu preskaŭ plenigis la ĉambron, zumis, savrmis sur la muroj, vizaĝoj, manĝaĵo; veraj gregoj moviĝis

ĉie, kaj en la senaera varmego, kiel dika, nevidebla kolono staris la densa fetoro de la araba mizero.

– Miajn gepatrojn… – kaj li montris al sia kamizolo, kvazaŭ signalante, ke ilia adreso estas en la poŝo – informu… – Kaj li aldonis ironie: – Do inform my parents…

Remaĉulo ekblekis ekstere, kaj sur la palmo antaŭ la fenstro scivolema kapo de du simioj grincis per la dentoj al ili, elrigardinte el la verda arbokrono. La brustokresto de la studento subite leviĝis kaj malrapide malleviĝis. Densa sangofluo aperis en lia buŝangulo. Eble vejo krevis en lia pulmo… Lia kranio resinkis, lia vizaĝo fariĝis flava, kiel oleo… Variolcikatrulo mordetis siajn lipojn, Jimmy ekprenis la manon de sia amiko… Li sentis, ke la humidaj fingroj iom post iom malvarmiĝas. Lambert malfermis siajn okulojn kaj rigardis sian amikon kun la biblia rideto de mortantoj.

– Estas bone tiel… Ĝi estis tro… Mi mortos – kaj preskaŭ senvoĉe, flustrante aldonis, dume sur liaj liprandoj aperis moka rideto: I shall die… That’s right… I… shall..

Li mortis.

Jimmy nur sidis tie kun tiu kortuŝita teruro de gajaj, bonhumoraj homoj, kiel ili konsterniĝas pro la subite okazinta morto. Li nur sidis kaj ripetadis tion kun flustranta voĉo, rompante siajn fingrojn:

– It is bad… – kaj li skuis la mortinton – it is bad… My young friend…

Kvara ĉapitro

Jimmy konatiĝas kun la komandanto. Li fajfas pri la krizostata juĝado, kaj subite naskiĝas patrino al li.

Ili ne ripozis longe en la oazo. Ili rapidis plu, por esti kiel eble plej malproksime de tiu tombo, kie ili transdonis la studenton al la eterna ripozo.

Dum duontago ili iris pli ol kvardek kilometrojn, pri kio ili rejte povis esti fieraj. Jimmy nur konsterniĝadis en si mem, kiam li ekpensis, ke ili jam estas en malbenita, forlasita, interna profundo de Saharo.

– Mi opinias, ke ni ne estas malproskime de Mez-Afriko!

– Vi pravas. La loĝantoj de la Flava Garnizono pensadas efektivigi du planojn. Laŭ iu, ĉar ni estas proksime al ĝangaloj de la regiono de Kongo, ni trapenetros tiujn ĝis belgaj terenoj, laŭ la alia, ni marŝos plu en la dezerto orienten, kaj ni trapasos ie la limon de Saharo al Sudano. Unue nur kelkaj dizertintoj kaŝiĝis ĉi tie, ĉar poste ilia nombro plimultiĝis, ili komencis okupiĝi pri la pano de fuĝo. La vojo daŭras semajnojn tra la ĝangalo aŭ tra la dezerto, oni devas prepariĝi bone al tio. Ni faras ĉarojn, sekigas viandon, kolektas armilojn, municion, kaj ni esperas, ke baldaŭ batos la horo de ni ekiro!

– Kiu estas la orgnizanto kaj la gvidanto de la Flava Garnizono?

– La Komandanto. Ne estas permesite paroli pri li je puno de morto. Li estas mirinda karaktero. Vi estimos lin, se vi interkonatiĝos, kvankam li havas kruelan naturon. Mi estas la ŝtatsekretario.

– Tion vi tute ne povas negi. Kiel vi akiris tiun oficon?

– Ĉiu nomumas sin ĉe ni. La reelekto de la funkciuloj okazas laŭ mem-enpostenigo. La Komandanto nur aprobas tion. Ĝi estas tre saĝa sistemo, oni ne devas flataĉi, intrigi, strebadi, ĉiu nomumas sin io ĉi tie, kaj nek tio gravas, ke li estus sperta pri ĝi. Gravas, ke li ne elturniĝu el la liverado de ŝtonoj, el la lavado de teleroj kaj el aliaj laboroj.

La kvaran tagon jam ankaŭ la stiristo spiregis fajfante, kiel ia malbona kaldronego. Troviĝas unu el mil homoj, kiu eltenus tian vojon, en kvardek kvin-kvindek celsisusgrada varmego averaĝa, nokte en minus kvin gradoj, sen unusola palmo, sen akceptebla ripozloko. La kapo de Bill la Variolcikatra pendis dekstren-maldekstren. Kaj tiu folulo, kvazaŭ li farus promenrajdadon en agrabla aleo, tiel indiferente li batetas sian cigaredon al la ungo de sia dikfingro, antaŭ ol ekfumi.

La stiristo ektiris la bridon de sia kamelo.

– Mi devas halti por momento… – li stertoris. – Ĉu vi pensas, ke ĉiu havas tiel krustiĝintan haŭton, kiel vi?! Vane hardis min la vivo! Mi estis sinjorido, nu… Mi jam spiregas dum kelktaga, dezerta vojo. Nun ankoraŭ ĝi estas nenio… Sed kio okazos, se mi maljuniĝos iam?

– Kiom da jaroj vi havas?

– Kvindek sep. Sed mi ne restos kvindek sep jara eterne. Subite alvenos la aĝo, kiam oni sentas sinpezaj kaj komencas balbuti.

– La maljunuloj ne balbutas.

– Sed ili balbutas. Dufoje ili devas ekbati iun, ke tiu foje svenu. Ĝi estas la vera balbuto… Nu ek, ni iriu plu!

Malgraŭ tio, ke li estis sinjorido, li tute bone eltenis la vojon, kaj sevan tagon aperis la Flava Garnizono malantaŭ monteto. Ĝi estis fortikaĵo, ĉirkaŭbarita per regula muro el abodoj. Tamen ĝi povis esti terura loko, ĉar eĉ unu palmo ne videbliĝis en ties proksimo. La suno bruligis la Flavan Garnizonon libere. Kial ekloĝis la dizertintoj ĉi tie? – li demandis Jimmy Foold sin mem. Alveninte en la fortikaĵon, li ricevis la responon al tiu demando. Je lia plej granda miro, li alvenis en malnovan, romian urbon. Multaj tiaj antikvaj urboruinoj restis iel en la dezerto, ne kovritaj de sablo. Certe tiuj kelkaj dizertintaj legianoj kaŝiĝis inter ĉi ruinoj, kiuj fondis tiun strangan garnizonon. Ili konstruis denove la plimulton de la enfalintaj, malnovaj domoj, sub la gvido de multaj spertaj homoj, preskaŭ rekontruinte la iamajn domojn el ties restaĵoj. Oni havis sufiĉe da ombraj lokoj. Oni trapontis la vid-al-vidajn kolonojn per tegmento, kaj en la mezo de la loko, la nemalhavebla “forumo” de la latina urbokonstruado kun la multe da kolonrestaĵoj ebligis, ke oni faru tegaĵon super granda tereno. Ĉiutage la homoj laboris ĉi tie, ankaŭ dezerta puto kun abunda akvo troviĝis en la proksimo, kiun oni rekonstruis unuarange kaj ĉirkaŭis ĝin per grandega abod-cilindro, kiel kutime en Afriko ĉie. La vivo viglis en la urbo. La timige maldikaj, skeltosimilaj homoj kun elstaraj vizaĝosto kelkloke laboris fervore, ialoke ili parolis grupe. Preskaŭ vera miksaĵo de uniformoj de la kolonia armeo kolektiĝis ĉi tie, de la striaj militistaj prizonvestaĵoj ĝis la ruĝa uniformo de la saharianoj. Pezaj soldataj jaroj, malfacilaj dezertaj bataloj, malsato kaj la morta memoro de la puntendaroj sidis sur ili neforviŝeble. Ne kun granda vigleco, sed rilate la ĝeneralan, indiferentan atmosferon, oni akceptis la novajn dizertintojn kun sufiĉe granda interesiĝo.

– Kie vi soldatiĝis? – demandis iu skeletulo raŭke ridaĉante.

Poste, kiel kutime en la militistaro, oni elektis, kiun suboficiron aŭ senrangulon oni konas en la forlasita

garnizono de Jimmy.

– Iru! – diris Bill la Variolcikatra. – unuavice vi devas anonciĝi ĉe la Komandanto. Vi devus scii tion. – Poste li diris al la ĉirkaŭstarantoj. – La popolo malfermu vojon, ĉar mi piedbatos ilin.

Kia miraklo de la vivo! Pensis Jimmy. Li iris sur dumil jara, iom trivita, tamen sendifekta marmor-pavimo. Kiom da torturoj, kiom da veado kaj morto estis bezonata al tio, pene transporti tiun marmoron ĉi tien… Du-tri homoj drinkadas inter kelkaj restaŭritaj muroj, kaj jen vidu! Iu legas ian ilustritan magazinon. Kaj antaŭ ili forviŝiĝinte, sed klare legeblas la kutima surskribo de la romiaj domoj, gravurita en ŝtonon, “gardu vin de la hundo”:

“CAVE CANEM”

– Ĉu vi miras? – diris la stiristo fiere. – Ni rekonstruis tiun urbon precize. Ĝi estas pli aĝa ol mia paavo, kaj ni konstruis eĉ la kafejon sur tiun lokon, kien la grekoj gravuris tion, ke CAVE… Ĝi signifas tion, ke en tiu sama loko, kie nun kelkaj ĉefdirektoroj ŝtelas la tagon, iam la grekaj toreistoj legis la ilustritajn magazinojn…

Ili iris sur kelkaj ŝtupoj supren, irante tra tegita loĝio, kie staris kelkaj potoj da floroj, poste ili atingis grandan, rondforman ejon, meze estis ruinoj de fontano, en kiu nun kreskis ĉiamverdaj plantoj. Ĉirkaŭ ĝi estis marmoraj benkoj, multe da kuŝenetoj, tapiŝoj, librobretoj, tablo kun kelkaj bagateloj: aŭtomata fajrilo, cigaredujo, dosiero. Giganta, duonnuda negro tuj trarapidis en la najbaran, kurtenitan ĉambron, ekvidinte ilin. Tra la sama kurten-breĉo tuj aperis la Komandanto.

Jimmy gapis la enpaŝinton kun malfermita buŝo kaj preskaŭ falis surdorsen.

La Komandanto estis bela, juna virino!

En eleganta, blanka kuloto, ŝi portis lak-botojn, dekoltitan ĉemizon kun refalditaj manikoj, ŝi havis belajn, flegitajn ungojn, platen-blondan hararon.

– Ŝi estas la Komandanto de la Garnizono, nia suverena sinjoro kaj ordonanto, fraŭlino Edna Dillign. – Kun riverenco, malpraviganta lian trampecon li turnis sin al la Komandanto: – Ĉu mia ŝtatsekretaria ĉeesto estas bezonata?

– Dankon. Bill. Momente ne.

– Kun via permeso, mi zorgus pri la kameloj. Kaj li foriris. Jimmy Fool nun jam ridetante turnadis sian ĉapon en la mano. Interesa landeto ĝi estas.

– Venu pli proksimen. Kiel vi nomiĝas?

– Jimmy Fool. Sed oni jam nomis min ankaŭ Fola Skoto. Ĉar mi estas sufiĉe frenezulo. Sed tre sendanĝera.

La belvizaĝa Komandanto subpremis sian ridon. Ŝi tuj vidis, ke ŝi staras vid-al-vide al impertinentema homo.

– Sinjoro Fool – ŝi diris, ĉar ankaŭ la moknomo sufiĉas ĉi tie, se iu ne deziras sciigi sian alian nomon, - ĉi tie estas kune malfeliĉaj homoj, vipataj de la sorto, kaj mi havas eblon helpi ilin. Tial ili obeas min. Kiu vivas ĉi tie, tiu devas konsideri sin dungito de entrepreno, kaj mi estas la direktoro de tiu entrepreno. Ĉar la plimulto de la Flava Garnizono estas mia senkondiĉa adepto, mi facile bridas kelkajn malbonvolemulojn.

– Sed vi kutimas ekzekutigi neniun?

– Ne! – ŝi kriis kolere, ĉar tiu leĝera, provokema voĉo ĉikanis ŝin. – Sufiĉas al inteligenta viro, se oni hontigas lin. Kiu venas ĉi tien, tiu tuj identiĝas kun la aliaj por la komuna celo: liberiĝi de tie ĉi. Certe ĝi estas ankaŭ via plej arda deziro.

– Ah! Tute ne. Oni povus dungi min nek en Hollywood. Mi fartas bonege. Mi tuj deklaras, ke mi restos ĉi tie.

– Mi miras vin. Ĉiu laboras tage-nokte ĉi tie por fuĝi.

– Do: ĉar mi ne volas fuĝi, mi ne devas labori. Bonvolu kredi: ĉio havas sian avantaĝon. Mi petegas, kiel mi nomu vian komandanan moŝton?

– Mi opinias, ke vi havos malmulte da okazo nomi min! – ŝi diris kaj frapis kolere per la bastoneto sur la tablon. – Mi ne ŝatas konversacii en simila voĉtono. Cetere mi nomiĝas fraŭlino Dilling. Ĉu vi deziras ankoraŭ ion?

– Jes.

– Kion?

– Ne eblas diri tion.

– Antaŭ ol mi petus vin foriri, mi atentigas vin pri io: ĉi tie la plej severa esceptleĝa juĝado malpermesas proksimiĝi al mi, kiel al virino. Kaj mi povas diri al vi, ke tiuj homoj senindulge uzos la esceptleĝan juĝadon, se ĝi estas bezonata. Ĝis nun ne estis precedento al tio.

Jimmy reveme rigardis la virinon kaj diris entuziasme:

– Nun estos!

– Folulo! – ŝi kriis ruĝiĝinte pro kolero. – Foriru!

Retirinte sian iun kruron, Jimmy kliniĝis antaŭen, poste li faris graclan pirueton, sed bedaŭrinde renversiĝis nana kakto en poto, kaj li forrapidis tuj.

– Nu?! – demandis Variolcikatrulo triumfe, kiu dume prizorgis sian timitan kamelon, kaj li atendis sian amikon ekstere. – Ŝi estas bonega homo, ĉu ne? Kion ŝi diris al vi?

– Ni babilis pri bagateloj. Ĉiuokaze sendu la ekzekutiston por preni mezuron. – Kaj atendinte nek respondon, fajfante fokstroton, li ekiris promeni dancpaŝante. Post duonminuto la Kamandanto petis venigi la stiriston.

– Stiristo! – ŝi diris eĉ nun kolere. – Kun kia homo vi venis ĉi tien?

– Ĉu ne estas problemo, ke mi vensgis lin ĉi tien. Se li kondutos senkaraktere, maksimume ni mortigos lin. Je la sesa horo ni finas la laboron, poste ni havas sufiĉe da tempo… Mi rimarkas, ke la knabo plaĉas al mi, ĝuste tial, ĉar li estas infano de malriĉaj, kamparanaj gepatroj, kiujn hardis la malriĉeco malmola.

– Ne parolu stultaĵojn! Tiu homo finis lernejojn kaj tre ofte vizitis sinjorajn societojn.

La stiristo rakontis ilian renkontiĝon, la cirkonstancojn de ilia vojaĝo, la morton de la kompatinda Lamber, kaj… li eldiros tion, eĉ se oni premios lin, tiu homo ŝajnis bonkora, bonega amiko. Li estas forta ulo, tamen, li vidis tiel, kvazaŭ larmoguto estus ruliĝinta el lia okulo, kaj ĝi estas malofta eco ĉe tia homo, kiu farbas la oazojn blanka, kiel frenezulo iras rekte al la morto, kaj li marŝis kvar tagojn en la dezerto tiel, kvazaŭ li estus en balo.

La Komandanto iomete ekmeditis pri tio, kion ŝia aŭdis. Fine ja li diris nenion ofendan. Maksimume li ne estis tiel humila,

kiel ĝenerale la aliaj… Jes, jes… Nun iomete ŝi hontis pro sia vanteco. Efektive li estis kolera tial, ĉar tiu homo parolis tiel senpere kun ŝi, kvazaŭ ili estus partoprenintaj kvina-horan tekunvenon. Li ŝercas pri ŝi. Sed ne malĝentile kaj ne impertinente. Ŝi fortiris la kurtenon de la fenestro. Ŝi vidis ĝuste la forumon… Kia diablaĵo?! Kial neniu laboras?… Jen vidu, tiu folulo staras en la mezo de la vendoplaco, li refaldas la manikon de sia jako, li klarigas ion, poste li eltiras poŝotranĉilon el sia orelo per eleganta movo… Li estas tute freneza! Ĉiu aplaŭdas… Sed kio estas vere nekutima kaj agrabla vidaĵo: oni ridas! Ridas la mumiovizaĝoj, la kurbadorse irantoj, kaj ili rigardas Jimmy-on kun gaja mieno, kiu nun prenas promenbastonon sub sian akselon kaj prezentas ian kanzoneton, promenante tien-reen, fine li metas la bastonon sur sian nazon, tenas ĝin ekvilibre kaj ŝuklak-dancas… Neniu laboras, ili ĉiuj ĉirkaŭstaras lin… kaj ridas.

Ankaŭ li mem ekridis laŭte…

Tio certas, ke Jimmy Fool kunportis iom da vivo en la Flavan Garnizonon. Li laboris tute nenion, sed oni ne riproĉis tion al li. Li iradis ĉien, ŝercis, eventuale li donis praktikajn konsilojn, kvankam li laboris nenion, ĉaír li estis sperta pri ĉio. La plej granda parto de la laboro konsistis el la prepariĝo al la fuĝo. Ducen kvindek homoj loĝis en la garnizono, ilia plimulto konstante sekigis viandon laŭ araba maniero, surŝnurigite sub la suno. La indiĝenoj portis la viandon el la proksima ĝangalo, ankaŭ ili portis la lignon, el kio la soldatoj faris ĉarojn. Krome tre multe da laboro bezonis fari ordon en la ganizono, la plenumo de la higienaj reguloj, postula de la Komandanto: lavado purigado.

Fraŭlino Dilling vivis ĉi tie duonjaron. Ŝi alvenis kun sia frato, John Dilling dume malsaniĝis, kaj oni devis transporti lin en Tibuktu-on. Edna Dilling povis vivi trankvile ĉi tie, ĉar tiuj

homoj flegis nur unu veran senton en si: la entuziasman admiron al sia Komandanto. Fraŭlino Dilling meritis tion. Tiu loko estis vera rubejo, kiam ŝi alvenis kun siaj frato kaj la negroj. Ili kunportis ion ĉi tien, kio estis bezonata al la instalado. Ŝi jam dufoje veturis al Timbuktu por aĉeti rekompletigon. La stiristo, la negroj kaj kompreneble fraŭlino Edna Dilling povis trankvile trafiki en Franca Afriko. Kio estis neatingebla revo al la dizertintaj legianoj: iri kien ili volas, tio estis neniaĵo por la angla virino, havanta validan pasporton kaj la personan rekomendon de la ambasadoro el Londono.

Kial estis fraŭlino Dilling la komandanto de tiu dezerta garnizono, kiu vivnature memorigis pri la vizio, havanta la titolon “infero”, eternigita fare de alkoholistaj pentristoj? Neniu sciis tion precize, oni nur konjektis: ŝi serĉas legianon. Ĉiun, kiu alvenis en la Flavan Garnizonon, unuavice oni demandis, ĉu li ne aŭdis ion pri Allan Bruce?

Tial ŝi estis ĉi tie. Ŝi esperis en la kolektiĝejo de la dizertintaj legianoj, ke iu venos hazarde ĉi tien, kiu diros: mi konas Allan Bruce-on bone! Ni soldatservis kune! Li estas tie kaj tie… Kaj tiam certe per mono, aŭ per koruptado, aŭ iel ŝi povus liberigi tiun Allan Bruce-on. Tiom oni sciis. Sed kiu estas Allan Bruce, ĉu ŝia parenco, amanto, eksedzo, kies nomon ŝi neis? Ĉu li estas krimulo, anstataŭ kiu oni enkarcerigis iun senkulpe? Neniu sciis tion. Inter la ducen kvindek homoj eble ne troviĝas eĉ unu, kiu ne irus en la fajron por la Komandanto.

Vesperiĝis. Edna kuiris tenon, kaj malfermita libro estis apud ŝi sur la tablo, sed ŝi ne legis. De ie aŭdiĝis kanto de agrable sonoranta vira voĉo:

“Viaj okuloj estas nigraj, kiel la nokto

Venu kaj ne timu…”

Oni senintence zumkantis la trogurditan ŝlagron post li. Nun vespere la malnova kanto iel ŝajnis al ŝi bonetosa. Ŝi viŝis sian vizaĝon per sia mano. Estis infera varmego. Tiu homo rajte povas opinii ŝin ridinda. Ŝi kondutis tiel, kiel carino. Stulte. Li diris al la negro, kiu staris en la angulo de la loĝio, kiel ia staturo:

– Tiu homo venu ĉi tien, kiu alvenis hodiaŭ

Post kvin minutoj aŭdiĝis planŝovo de dancpaŝoj, kaj iu proksimiĝis fajfante. Li haltis antaŭ la pordo. Aŭdiĝis, ke li ekspiras profunde. Poste li enpaŝis dece. Ŝajnis, ke li timas iomete Edna-n.

– Mi petas vian plej humilan pardonon pro mia konduto posttagmeze. Senkulpigu min tiu fakto, ke mi ne estas normala.

– Lasu tion, sinjoro Fool. Vi estas tre normala. Mi rekonas, ke posttgmeze eble alvens siroko, aŭ io simila, mi estis iomete nervoza. Sed nek vi kondutis ĉiurilate tiel, kiel ĝentlemano kutimas proksimiĝi al virino dum la unua renkontiĝo.

– Mi konfesas tion.

– Bonvolu sidiĝi, nun mi ŝatus parolo kun vi serioze.

– Mi estos en mia elemento. Bonvolu demandi.

– Ĉu vi aŭdis ion pri Allan Bruce?

– Hola! Jes, kompreneble! Pasintjare apud la rivero Niĝero mi vangofrapis lin tiel, ke dum unu semajno oni konsideris lin diklipranda negro. Li estas terura ulo!

Edna Dilling ekstaris kaj spiradis pli rapide.

– Mi tre petas vin ne ŝerci! Por mi estas tre, tre…

– Mi certigas vin, fraŭlino Dilling – li diris sincere, kiam li vidis, ke ĉiu sango malleviĝas el la vizaĝo de Edna, - mi tute ne volas ŝerci. Allan Bruce kaj mi tendumis kune dum punekspedicio. Li estis ĉe la saharianoj. De tie li venis en la puntendaron.

– Kien… – diris la virino plie kun la movo de siaj lipoj, ol kun voĉo.

– Hazarde mi scias tion, ĉar oni laŭtlegis ĝin en tagordono pro ekzemplodono… Ĉar Bruce batis serĝenton, kaj oni ne volis, ke tio fariĝu ĉiutaga afero. Tial oni laŭtlegis por ambaŭ kompanioj, ke la milita tribunalo kondamnis Allan Bruce-on al trijara severa punlaboro pro rompo de disciplino, farita en ebria stato, kaj li estis sendita al la bagno El Gao, troviĝanta apud la rivero Niĝero en la ĝangalo. Ĝi estas mizera riverborda haveno. Tre mizera. Ĝi respondas al la la plej severa punlaboro.

– Dankon… – malrapide ŝi residis en la brakseĝon. Strange, ke ĝuste vi… kiun mi akceptis tiel malbele… ĝuste vi portis tiun sciigon, pro kio duonjaron, preskaŭ seninterrompe, mi vivas ĉi tie.

– Ankaŭ mi mem jam en la unua momento estis klarvida pri tio, ke tia renkontiĝo okazis ĉi tie, kiu tute ŝanĝos la direkton de mia ĝisnuna vivo…

– Kiam vi ĉesos… tiun eternan ŝercadon?

– Fraŭlino Dilling – respondis Jimmy Fool tre mallaŭte, sincere kaj serioze, - neniam estis pli malproksime de mi la ŝercado, ol nun.

Ili silentis.

– Kion vi pensas… kiel eblas liberigi tiun homon de tie?

– Neniel. Mi scias pri tia kazo, kiam oni provis liberigi la kronprincon, sed ĝi ne sukcesis.

– Mi devas liberigi lin?

– Diru… kaj bonvolu pardoni min pro la demando: kian rilaton vi havas al tiu homo, kiu estas tie?

Edna pensadis por momento, ĉu ŝi respondu. Ili rigardis rekte en la okulojn unu de la alia.

– Neniam en mia vivo mi vidis tiun homon. Mi havas unu kaŭzon por reakiri ĉiumaniere lian liberecon: li venis en la legion pro mi.

– Ĉu vi ne provus serĉi alian celon en la vivo? – li demandis aplombe.

– Bonan nokton, sinjoro Fool. Ne forgesu la esceptleĝan juĝadon… Kaj ni estu bonaj amikoj.

Jimmy ĝemis kaj diris tragike:

– Jam estas malfrue. Ekzekuto estos el ĝi. Mi asertas tion.

Li ĉirkaŭrigardis, ĉu ne estas florpoto en la proksimo, kaj li malaperis el la ĉambro per bela pirueto. Edna longe rigardis post lin. Ĉio renversiaĝis en ŝia kapo… La subita ekapero de Allan Bruce… tiu stranga, kara homo, kiu efikas ŝin tiel nekutime… Poste ŝi eklevis sian kapon mirante. Kvazaŭ iu donus serenadon sub la fenestro de la loĝio, aŭdiĝis fajfado: “Viaj okuloj estas nigraj, kiel la nokto…” Ŝi eliris singarde kaj fortirinte la moskitovualon, ŝi rigardis malsupren. Jimmy

sidis sub la balkono, kiel ia trobaduro, li fajfis kun fermitaj okuloj kaj dirigentis al tio per siaj manoj. Tiu stranga homo efikis ŝin kun neklarigebla, subita forto. Edna Dilling ankoraŭ neniam estis amanta. Nun ŝi sentis konsternite, kiel timige, kiel ia subite altiĝanta temperaturo, ekregas ŝin ia danĝera, nervoziga sento… Ŝi elkliniĝis tra la balustrado

– Sinjoro Fool! Kion vi faras…?!

– Mi fajfas…

– Pensu pri la esceptleĝa juĝado…

– Mi fajfas ĝuste pri tio.

*

La ceteraĵo jam estis evidenta. Ili enamiĝis unu al la alia. Kaj ĉiu jesis tion. Ankaŭ la kameloj kapjesis. Bela paro, ni devas rekoni tion. Tiu kuspnaza, kara, ridetema viro, kiu ŝercadas kaj kantas ĉiam, kaj tiu serioza, reĝina knabino, ili estas du belaj homoj kun kontaŭa naturo. Ve estus al la ordo kaj disciplino de la garnizono, se ĝis nun iu ajn vekus intereson en la Komandanto. La entuziasmo al ŝia persono estis la konstitucio, la morala bazo kaj ordo de la lando. Kio estus el ili, se tiu idealo finiĝus, se komenciĝus la konkurado, la envio, kaj kompreneble la interbatado per tranĉilo? Sed alia estas la situacio al tiu Jimmy, pri kiu oni rekonis, ke li estas alia, ol la ceteruloj. La aŭtoritato ne detruiĝis, ĝi nur duobliĝis.

Ĉiu benis ilin, kaj ili estis feliĉaj. Kiel eble iu povas esti en tiu ĉi loko. Ĝi koncernas precipe Edna Billing-on, kiu ne povas liberigi sian konsciencon de la ŝarĝo de Allan Bruce. Ili parolis plej ofte pri tio dum trankvilaj vesperoj. Edna Dilling eĉ la tagon de la informiĝo skribis longan leteron kaj sendis ĝin kun la negro al sia frato en Timbuktu-on. Kion ŝi povos

fari kun mono kaj influo, ŝi faros tion. Ŝi atendis lian respondon malpacience.

– Edna, ne restu plu ĉi tie… La dezerto atakos vian organismon pli aŭ malpli poste.

– Mi devas fari ĉion, Jimmy… Cetere mi neniam povus esti feliĉa.

Kiel bela estas la dezerto ĉi tie, se tiu virino diras, ke “Jimmy”. Ĉiuokaze li sentas sin pli feliĉa, ol kiam li estis lordo Austin Brannisfor.

– Mi elpensis la tuton tiel bone… – li diris al Edna. – Ni havas malriĉiĝintan, per ŝuldoj ŝarĝitan, malnovan nobelan bienon en Skotlando. Mi edzinigus vin, kaj ni mastrumadus.

– Ĝi estas belega… Mi iros kun vi, kien vi volas… Sed mi devas savi Allan Bruce-on.

– Mi petas vin pro Dio, diru al mi, kian rilaton vi havas al tiu terurulo!

– Sciu, ke tiu terurulo estas kompatinda, nobela grandsinjoro…

– Ĝi estas malnova historio en la legio…

– Ĉu vi scias, kiu estas tiu Allan Bruce? Li estas neniu alia, ol lordo Austin Brannisford!

Jimmy alkroĉiĝis al la seĝo. Posteli subite diris nur tion:

– Nu ne!

– Ĉu vi estas surprizita?

– Kompreneble jes! Kiel vi bonvolis akiri tiun informon?

– Mi scias. Mi scias plej bone tion.

Ĝi estas bela. La Komndanto scias la plej bone tion. Kiel freneza situacio. Liaj ĵuro kaj honoro ligas lin, ke li neniam plu eldiru, ke li, Jimmy Foll, estas lordo Austin Brannisford. Nek tion li rajtas diri, ke li estis tiu! Ke li havas kian ajn komunan… Malbenita afero.

– Mi petegas: ĉu ne eblas, ke vi eraras?

– Ekskludite. Mi devas scii tion.

– Kaj kial, se estas permesate demandi ĝin?!

Ŝi ĉirkaŭrigardis. Poste ŝi diris mallaŭte kaj malgaje:

– Mi estas lia patrino.

*

…Ne! Tiaĵo ankoraŭ ne okazis! La “forumo” turniĝis ĉirkaŭ li… Se Trajano kaj Julio Cezaro estus aperintaj subite el malantaŭ kolono barak’ en brako, nun jam nek tio estus surpizinta lin. Kiel?! Ĉu do la Komandanto estas lia patrino?! Senkonsidere de tio, ke ŝi estas pli juna ol li, sed ankaŭ li devus scii pri tio…

– Vidu – li komencis, - aŭskultu min, kara mamm… kara mamzell… Vi certe eraras. Nek de malproksime vi impresas tiel, ke viaj infanoj estus sovaĝaspektaj, senrangaj soldatoj.

– Jimmy, nun mi rakontos ĉion al vi. La tuta historio komenciĝis antaŭ unu kaj duono da jaroj. Mia frato havas liberaeran lernejon en la strato Kensing. Mi instruis en tiu lernejo. Ĉar mi estas instruistino.

– Mi povintus pensi tion…

– Mi petas vin, nun ne ŝercu. Dum karitata, kristnaska solenaĵo lordo Brannisford estis la protektanto, tie li konatiĝis kun ni, kaj poste li kaptis ĉiun okazon renkontiĝi kun mi. Mi opiniis lin kara, maljuna sinjoro, mi volonte akceptis lin, kiam li vizitis la lernejon, kaj li rigardis la multe da gajaj infanetoj kun pasio de saĝaj homoj. Foje li plendis, ke li interkverelis kun sia filo, kiu ĵuris, ke li forĵetos lian nomon, li prineos, ke iam li estis lord Brannisford. Mi bedaŭris la maljunan lordon. Post nelonge okazis la granda surprizo. Li petis mian manon… Kio estas al vi, ĉiu io ekpinĉis vin?

– Jes… Kompreneble… – li respondis kaj residis.

– Do lordo Brannisford petis mian manon. Kompreneble, kiel takte ĝi eblis, sed mi diris al li tre kategorie, ke mi neniel estos lia edzino. Li petis, ke mi permesu al li viziti la lernejon ankaŭ en la futuro, kaj mi konsentis ĝoje. Mi bedaŭris la karan, maljunan lordon. Poste li komencis malgrasiĝi, preskaŭ de semajno al semajno malboniĝis lia sanstato. Subite li ĉesis veni. Kelkajn semajnojn mi ne aŭdis pri li, poste li skribis karan leteron, ke li estas en sanatorio proksime la Londono, mi vizitu lin. Li havis nur spireton da vivo, kiam mi revidis lin. Li sidis en granda brakseĝo, li preskaŭ perdiĝis inter la plejdoj. Skirbaĵoj kuŝis antaŭ li sur tableto. Tiam li rakontis ĉion al mi sincere. Se li neniam elmontris, li tre ŝatis sian adoptitan filon. Foje li faris ŝerceman aludon antaŭ la knabo pri edziĝo, kaj Austin respondis tiaĵon, el kio eble erare, sed li konkludis tion, ke la knabo ne aprobus tiun paŝon. Cetere li timis venigi pli junan edzinon en la domon, ol sia filo, krome li timis eĉ tion, ke Austin ne estos tro respektoplena… Li do konfesis al mi sincere, ke li preskaŭ intence forpelis la kompatindan junulon el la domo. La pasio senigis lin de sia sana juĝkapablo kaj firma karaktero… Li tute ne pensis pri tio, ke mi rifuzos lin. Kiam ĝi okazis, li havis konsciencriproĉon. Kio

okazis al la knabo? Li mobilizis ĉiun detektiv-kontoron en Eŭropo. La sekvan tagon de ilia interkverelo oni konstatis el la pasaĝerlisto de ŝipo ekveturinta al Francio, ke lordo Austin Brannisford vojaĝis al Parizo. Poste la polico arestis homon, kiu miksiĝis en tre malbelan interbatadon, ĉe kiu oni trovis la dokumentojn de lordo Brannisford, sed li konfesis sincere, ke li akiris la paperojn hazarde kun surtuto, kaj lia vera nono estas Allan Bruce. Ĝis nin koincidas ĉio. La filo plenumis sian ĵuron kaj honorvorton: spite al la plej devigaj cirkonstancon li ne portis sian nomon, plie li entreprenis la rolon de ŝtelisto de surtuto, ĉar la fabelo pri la surtuto, per kio iu kovris lin dum dormo, cetere ĝi modifiĝis tiel en la koncepto de la polico. La pariza polico ne povis teni lin tie, ĉar je lia bonŝanco aŭ malbonŝanco, la antaŭan tagon li dungiĝis al la legio, tiel oni devis konsideri lin, kiel militiston, kaj oni akompanis lin de la policejo al la kazerno. De tiu tago lordo Austin Brannisford, aŭ Allan Bruce estis en ne alirebla loko por la privataj detektivoj. Vi povas imagi, kion mi sentis. Se nerekte, sed mi puŝis homon en pereon, en katastrofan staton. La maljuna lordo diris tion, mi promesu, se li mortos, mi serĉigu la knabon plu. Li ŝatus, se Austin ekscius iam, kiom li pentis tion, kion li faris, kaj eble sia filo pardonos lin…

“Ripozu pace, oldulo – pensis Jimmy, - vi tute ne konjektas, ke mi jam delonge pardonis vin…”

– Poste li petis ankoraŭ ion. Ke mi estu lia edzino. Tiel mi ricevos lian havaĵon, kaj mi havos sufiĉe da mono por trovi Austin-on. Krome ne disipu lian havaĵon laŭ li malicaj, malproksimaj parencoj. Mi konsevos ĝin por Austin. Li deziris nenion de mi, nur edziniĝi al li, kaj iafoje mi vizitu lin por paroli kelkajn vortojn kun li, ĉar li jam ne vivos longe… Bedaŭrinde ankaŭ la kuracisto samopiniis. Mi edziniĝis al lordo Arturo Brannisford…

…Ho, sinjoro, kiel granda vi estas! Kia reĝisoro perdiĝis en la sorto. Estas frenezige, ke pro la sankteco de la ĵuro kaj honoro li devas nun silenti stulte, kvankam li povus klarigi ĉion kun kvindek vortoj, sed li nek tion povas diri, ke li aŭdis iam la nomon Brannisford. Hieno ridis malice, raŭke ie en la malproksimo, kaj nekredeble brilaj tropikaj steloj lumis super ili senmove.

– Mi devis akcepti tiun ŝajnan geedziĝon. Mia devo estis savi la havaĵon de la kompatinda Austin Brannisford, kaj mi bezonis multe da mono por trovi lin. La parencoj kompreneble apenaŭ enterigis la maljunan lordon, oponis la testamenton procesante, sed la respekto de lordo Brannisford venis antaŭ ĉiu juĝista forumo. Fine ja egalas. Se mi liberigos Allan Bruce-on, eĉ unu pencon mi ne bezonos el lia havaĵo. Ni povas labori, Jimmy. Se mortos tiu homo, unue mi rezignos la heredaĵon. Ĉu vi komprenas nun jam, ke mi devas liberigi tiun homon?

Li pensadis. Fine ja, kiel ne liberigu Edna tiun ebrian friponon, se jam la sorto volis tiel? Li neniel rompos sian ĵuron. Prefere li mortos.

– Ĉar mi eksciis de vi, kie estas Allan Bruce, mi informas mian fraton en Timbuktu. Li nun faros ĉion, kio estas atingebla per mono kaj kontaktoj. Ni atendos ĝin ĉi tie…

– Laŭ mia opinio facile eblas, ke Allan Bruce ne estas identa kun lordo Brannisford…

– Mi ekskludas tion! Krome, Jimmy, ni tamen devas resti pro io. Ni ne rajtas lasi la soldatojn de la Flava Garnizono ĉi tie. La Eternulo konfidis al ni elkonduki tiujn kompatindulojn el Saharo.

– Vi pravas. Vi tute pravas pri tio.

– Mizeraj, forlasitaj homoj renkontiĝis ĉi tie. Mi sentas tiel, kvazaŭ mi havus familion, konsistantan el dudek kvindek membroj. Mi respondecas al ili. Via amiko unusola mortis, vi estis senpova kaj soleca homo, kiam vi venis ĉi tien…

– Kaj nun jam mi ne sentas min orfa – diris Jimmy, sed tre melankolie.

Kvina ĉapitro

Nigra savanĝelo aperas. Jimmy sentas tiel, ke ankaŭ ambasadoro estas bezonata, poste li iras hejmen

Surpriza gasto alvenis iun tagmezon. Fulgonigra, platnaza, kolosa negro. Li venis sur kamelo, akompanate de tri negroj, ke li estis tre altranga sinjoro, tio estis evidente videbla ne nur laŭ liaj Panama ĉapelo kaj bukaj lakŝuoj, sed ankaŭ laŭ liaj medaloj, pendantaj sur lia violkolora negliĝo kun flavaj floretoj.

– Raportu al via sinjorino, ke reĝo Culunga estas ĉi tie – li diris al la gardisto, dume li detiris siajn gantojn. La ĉirkaŭstarantoj mire rigardis lin. Ĉi-regiono ĉiu homo sciis, ke Culunga havas militvagantajn taĉmentojn, varbitajn el la popolo de la ĝangalo, kaj tiuj sub la preteksto de liberecbatalo prirabas la vilaĝojn apud la rivero kelkajn jarojn. Iu urĝe solvenda tasko de la iom post iom entaŭeniĝanta franca konkero estis fortigi tiom la antaŭenŝovitaj bazojn, ke ili povu komenci likvidi la hordojn de Culunga, kiuj cetere havis tre bonajn grandindustriajn kaj politikajn kontaktojn, kaj la misteraj manoj en okazo de bezono ĉiam provizis ili per la necesaj novaĵoj, municio kaj armiloj. Ĉi-momente li ja atendis en reĝa pozo, apogiĝinte sur kalandrilon, sed oni diras, se okazos batalo, eĉ la dek kvar jaraj, negraj buboj havas unuarangajn 7,65 kalibrajn fusilojn Mauser kaj bonegan aŭtomatan pistolon en la tendaro.

Edna Dilling tiuj akceptis Culunga-on, kompreneble en la ĉeesto de la stiristo kj Jimmy Fool. La negro sciis la kutimojn, tial unuavice li transdonis belegn donacon, apenaŭ trivitan, tiel nomatan gurdon, kies krankon oni devis nur turnadi, ke ties ŝiriĝinta risorto tuj komencu brui en ĝia interno.

– Estimata Komandanto! Mi ne devas diri al vi, kiu estas reĝo Culunga, kaj ankaŭ mi scias bone, antaŭ kiel granda sinjoro mi staras vid-al-vide, pri kiu miaj spionoj jam longe rakontis, ke ŝi estas maljuna kaj saĝa, kiel elefanto.

Ĝi estis granda komplimento ĉi-regione. Jimmy sentis tiel, ke li devas respondi en la nomo de la Komandanto.

– Granda reĝo, kiu estas pli brilanta kaj nigra ol la ciro! Laŭ la kutimo de nia lando mi dankas en la nomo de mia reĝino viajn flatemajn vortoj kaj vian valoran donacon. Bonvolu sidiĝi, kaj diru al ni, kiel vi fartas?

Post tiu ceremonio komenciĝis la parolado. Evidentiĝis, ke lia reĝa moŝto ja aĉetas siajn donacojn en la ĝangalo, sed li akiras siajn informojn en Timbuktu. Tiel li sciiĝis pri tio, ke la blanka ĉefo, kiu aranĝas la aferojn de la Komandanto en Timbuktu, ŝi volas liberigi legianon el El Gao. Li scias tion de militista komisiito de potenca lando, kiu estas lia bona amiko. Li diras antaŭe al tiu ĉi societo, kiuj ĉiuj estas pli maljunaj ol multaj oldaj krokodiloj (nun ili ĉiuj klini sin, kaj la stiristo forigis la komplimenton kun modesta gesto), ke nek mono, nek grandega influo ne utilas, pri tiaĵo ne konas ŝercon la eŭropaj frip… sinjoroj. Sed li, reĝo Culunga, pri kiu ĉiu scias en la ĝangalo, ke li nur plej malofte mensogas, kaj eĉ tiam nur en la plej gravaj aferoj, laŭ la vortuzo de la diplomacio, li garantias liberigi la blankulon. Rekompence li petas nenion, eĉ li proponas gvidi ĉiun legianon el la Flava Garnizono sur anglan aŭ belgan terenon, li proponas la provizon de tiu ekspedicio, krome li proponas al la reĝino kvarcent koralperlojn kaj al ŝiaj du ĉeestantaj edzoj po unu kuboforme kunpremitan maĉtabakon, krome du dekduojn da unuarangajn ĵarterojn.

– Via propono estas tre konsiderinda – diris la stiristo – kaj tre grandanima, precipe rilate la ĵarterojn, ĉar tiuokaze ni

jam bazonas nur la necesajn ŝtrumpojn. Tamen mi povas diri tion, estimata rabisto, ke via propono estas tia, kiel la kurteno: oni devas sciio, kio estas malantaŭ ĝi.

Poste li ĉirkaŭrigardis tre fiere.

– La ŝtatsekretario pravas – diris Edna Dilling. – Ni devas scii, kial vi faros tion?

– Mi klarigos tion. Malsupre de El Gao la kvar grandaj triboj, bivakantaj apud la rivero, atendas nur devizon. Mi diras tion, kion diris mia plej saĝa, blanka amiko, nomata Stuck, kiu estis brand-kontrabandisto: “La ĝangalo apartenas al la indiĝenoj!” Mi scias certe, ke post dek tagoj alvenos tuta regimento da senegalaj infanterianoj en El Gao-n. Tial oni konstruis nun la dezertan fervojon de oazo Nogram ĝis la ĝangalo. Ankaŭ kelkaj tre altangaj oficiroj de la ĉefstabo venos en El Gaon kun la soldatoj. Tiu friponaĵo estas preparita kontraŭ mi. Se la regimetno kantonmentos en El Gao, unuavice ili faros ordon en la regiono, duavice ĝi estos la bazo de diversaj militvagoj. Ni do, kiam la trajno atingos la insulon inter la du riverbranĉoj de Niĝero – ĝi estas tre mult-mejla kalva sablobenko, - ni eksplodigos la fervojponton. Tiel la soldatoj fariĝos niaj kaptitoj, aŭ hostaĝoj, ĉar ili estos fermitaj inter la du riverbranĉoj. Samtempe komenciĝos la ribelo sur la riverbordo. Sed El Gao estas sufiĉe forta garnizono. Ni devus batali unu semajnon, ĝis ni okupus tion. Jen estas mia plano. Mi armos vin. Via plimulto eĉ nun portas legianan uniformon. Do eksplodiginte la ponton, vi ekmarŝos al la urbo el la proksima arbaro. Oni ĝoje akceptos la blankajn legianojn, konsiderinte vin liberigantoj, kaj vi okupus la tutan puntendaron el la interno de la fortikaĵo sen eĉ unu pafo per la fusiloj. Mi ne devas daŭrigi. Tiam ribelos la tuta ĝangalo, kaj la regiono de Niĝero ĝis Gambio estos la nia.

Jimmy aŭskultis lin konsternite. Ĝi estis infera plano. Serioza frapo al la franca kolonia armeo.

– Vi forgesas – li rimarkis, - ke la francoj venos kun granda armeo puni vin.

– Sinjoro, vi estas tia, kiel la gorilo: maljuna kaj forta. Vi devas scii, ke komenci tiun pun-militiron: ĝi signifas dunjaron da sin preparo. Dume ankaŭ ni prepariĝos. Ni havos armiloj kaj blankajn oficirojn. Sed mi promesas al vi, se vi okupos la urbon, post unu semajno mi gvidos vin tien, kien vi volas. Pripensadu tion dum du tagoj, ĝis tiam mi estos via gasto.

Poste sekvis tagmanĝo, kaj ili ne plu parolis pri la afero. Post la tagmanĝo lia reĝa moŝto Colunga dorsapogiĝis en la brakseĝo, li piketis siajn dentojn per fontoplumo Winston kaj ekparolis jene:

– Kompreneble, se vi ne akceptos mian proponon, la ĝangalanoj konsideros vin, kiel malamikon, kion ni ne faris ĝis nun – Leviĝinte li ruktis kelfoje kvazaŭ adiaŭante kaj foriris en la apartamenton, kio estis rezervita por lia altranga persono.

– Ĝi estas granda problemo – diris Jimmy. – Kompreneble ni ne helpos la negrojn en tio, ke ili detruu la laboron de la civilizacio. Sed niaj municio kaj armiloj sufiĉos nek al kelkaj tagaj rezistoj.

– Sed tio certas, ke la reĝo povus liberiĝi nin, kaj transdoni ankaŭ Allan Bruce-on en nian manon – rimarkis la Komandanto. – La ribelo okazos ankaŭ sen ni, maksimume estos pli da masakrado dum la venkopreno de El Gao, se ili ne okupos ĝin per okupo.

– Ĉu vi ne imagas – diris Jimmy incitite, - ke iel ajn mi alianciĝos kun negraj rabistoj!

– Ne vi decidos sola en tiu demando, Jimmy

– Unu aferon ne forgesu, Edna. Ne ekzistas tiu eleganta angla virino, kiu evitus la mortkondamnon, se io ne sukcesus tiel…

– Ĉu vi volas influi min utiligante mian malkuraĝon?

…Diablo forportu tion! Li eliris kolere. La afero fariĝas ĉiam pli komplika. Li devas diri ĉion al Edna… Sed kiameniere? Kiel li rigardu Jimmy Wickley en siajn proprajn okulojn de nun, tute ne parolante pri la portreto de la multe da nobelaj antaŭuloj, en kies okulojn li devos rigardi hejme, se li rompos siajn ĵuron kaj honorvorton? Sed kial li devus rompi ĝin?! Se li mem malliberiĝadus tie, milfoje li prefere elektus la morton, ol akcepti tiun manieron de la liberiĝo… Nu, li montros al ŝia sinjorina moŝto, se ĝi estas nur Saharo, sed dank’ al Dio ni ankoraŭ ne estas en la ĝangalo, ke eŭropanoj estu pretaj je ĉio.

Vespere iom da oleo verŝiĝis sur la fajron. Alvenis el Timbuktu la grandega negro kun letero. La frato de Edna skribis en ĝi, ke Tera potenco verŝajne ne helpos Allan Bruce-on, ĝis li ne plenumos sian punon. Edna sendis iun por venigi reĝon Culunga.

– Negra reĝo! Mi decidis, kiel la Komandanto de la Flava Garnizono. Ni akceptas vian proponon, sed vi devas promesi, per sankta ĵuro, ke vi traktos bone la kaptitojn, kaj vi ne mortigos eĉ unu homon, kiu ne kontraŭstaros.

– Estos tiel, kiel vi volas, ho, avino de ĉiuj elefantoj. Cetere mi nur malofte estas sangosoifa kaj kruela.

Jimmy kaj la stiristo silentis mute.

– Iru, stiristo, kaj diru al la homoj, kiel mi decidis. – Kiam ili restis solaj, ŝi rigardis Jimmy-on. – Nu?

– Mi ne permesos, ke vi faru tiun stultaĵon. Allan Bruce restos en la infera… prizono, kion li meritas.

Terura suspekto ekideis al Edna. Jimmy dekomence estas kontraŭ tio, ke ŝi faru kion ajn por Bruce. Ĉu ne tion volas tiu homo, ke edziniginte ŝin, li akiru al Brannisford-havaĵon?… Ĉu eblas, ke tiuj sinceraj, gajaj okuloj rigardu el la kranio de ĉarlatano? Jam la unuan tagon, kiam li aŭdis la historion, li asertis, ke tiu Bruce estas ŝtelisto de mantelo…

– Jimmy Fool. Vi bedaŭros, se vi ne kunagos kun ni.

– Edna! Vi ne devus fari tion por drinkemulo…

– Sufiĉe! Diru nenion ofendan pri Allan Bruce! Mi liberigos lin, eĉ se oni pendumos min! Ĉu vi komprenas? – Kaj ŝi lasis lin tie.

Jimmy baŭmis-ŝaŭmis. Nu atendu avino de elefantoj! Vi ekscios, ke nek mi estas nun naskiĝinta krokodilo! Li promenis en la urbon. En ekscititaj grupoj oni pritraktis la okazaĵon ĉie.

Kaŝrigardante el malantaŭ la kurteno, Edna vidis lin malsupre en la korto. Tute certas, ke li estas ĉarlatano. Li volas malhelpi, ke el la mano de sia estonta edzino la Brannisford-havaĵo transiru al la rajta heredanto. Jen li irias tie! Li ridadas, kaj ankaŭ la aliaj ridadas ĉirkaŭ li. Larmoj ekfontis el ŝiaj okuloj. Aŭdinte, ŝi estus miranta, kion parolas Jimmy malsupre ridante.

Li iris de grupo al grupo kaj diris tiaĵojn:

– Ridu, knaboj, ĉar la Komandanto rigardas nin tra la fenestro. Kiomfoje mi ridas, ankaŭ vi ridu. Tiel… Dankon… Sciu, ke laŭ mi ĉiu legiano estas fia kanajlo, kiu alianciĝas kun negraj rabistoj kaj partoprenas la masakron de siaj kamaradoj… Mi restos ĉi tie kaj kraĉos sur vin, se vi faros tion… Ridu… Krome, farinte ĝin, tiu brosvizaĝa reĝo mortigos vin ĉiujn, aŭ li interŝanĝos vin, kiel negrajn kaptitojn kun francoj, kaj tiam vi ĉiuj estos pendumitaj… Ridu! Hahaha… Dankon… Pli laŭte… Tiel, ĝi estas bona… Laŭ mi, vi meritos tion, ke vi pendu… Ni devas malhelpi, ke la Komandanto faru tiun idiotaĵon… Ridu!

Edna ploris en la fenestro. Kiel ili ridas! Li arlekenas… Komediulo! Ĉarlatano…

Kaj Jimmy senlace faris la ridan agitadon, li konvinkis la legianojn kun nekredebla influa forto, ke ili kuregos en sian pereon kun la Komandanto, se ili ne akceptas lian konsilon.

Post kelkaj horoj ĉe la Komandanto okazis sceno, bone konata el historiaj dramoj. Dek homoj enpaŝis al Edna Dilling, gvidataj de Jimmy kaj la striristo.

– Kio ĝi estas?! – ŝi demandis mirante. La stiristo respondis.

– Mi raportas obeeme: ni ribelis. Kion mi faru?…

– Komandanto! – diris Jimmy kategorie. – Transdonu vian glavon. Eksplodis danĝera reibelo, kies gvidanto estas mi, vi estas la arestito de la lando, ekde nun decidos kvindek membra popolkomitato, kiu faros tion, kion mi diros.

– Jimmy! Se vi faros tion…

– Mi faros! Oni devas eltiri la venean dentegon de la elefanto! Pro via propra intereso. Vi povas iradi en la domo

libere, sed mi atentigas vin, ke vi povas forlasi ĝin, se vi volas promeni sur la forumo!

La sango malleviĝis el la vizaĝo de Edna. Tiu sendanka veninto, kiun ŝi fidis kaj kredis, li forlogis tiujn homoj kun sia sorĉista konduto, pro kiuj li tiom multe faris, pri kiuj ŝi pensis, ke ili eĉ mortus por ŝi. En tiu momento enpaŝis lia reĝa moŝto. La ribeluloj anticipe venigis lin ĉi tien. Jimmy salutis lin afable.

– Ho, granda reĝo, kiu estas multe pli turpa, ol la du ĝibaj kameloj, ĉu vi scias, kio estas protezo?

– Kio okazis…? – demandis lia reĝa moŝto palpebrumante, ĉar li vekiĝis el sia dormo.

– La protezo estas artefarita maĉilo, aplikita anstataŭ elbatitaj dentoj. Tial nun lasu vin ŝnurligi, ke eĉ plu vi vivu en saĝa nescio, rilate la protezon.

La reĝo ne komprenis tion, sed li etendis sian manon al sia zono, kiam oni proksimiĝis al li. Sed la stiristo, kiu ĝis nun staris en iu angulo silente, nun li rigardis sur la Komandanton kun malgaja senkulpigo kaj ĵetis malgrandan poton da floro al la kapo de lia reĝa moŝto. La eventoj sekvis unu la alian kun drameca rapideco. Oni ŝnurligis la reĝon, bandaĝis lian kapon per gazo kaj portis lin kaj lian akompanantaron el la apartamento en malpli komfortan ejon, kiu en la malnovaj belaj tempoj estis la templo de Minerva, kaj tial ĝi havis grandegajn, bronzajn pordojn.

– Kial vi faris tion…? – demandis Edna, kiam ili restis solaj.

– Mi esperas, ke ni povos peti liberan foriron por tiu rabisto kaj por la plano de la ribelo. En la plej proksima oazo mi kontaktiĝos kun la militestraro.

– Mi komprenas… Kaj Allan Bruce restos tie, kie li estas. Kaj en tiu ĉi okazo vi pensas tion, ke mi edziniĝos al vi, kaj vi uzurpos kun mi la havaĵon de homo, puŝita en la morton. Tial vi faris ĉion!

Jimmy sentis tiel, ke li devas tuj morti. Li torporiĝis pro tiu sento. Tiaĵo tute ne venis en lian kapon. Li ekkriis malespeiĝinte:

– Kion vi kuraĝis?… Eksciu do… Eksciu do… – Sed lia gorĝo kuntiriĝis ĝis sufokiĝo. La rompo de la honoro kaj ĵuro ne eliĝis tra ĝi. Vane… Morti estus pli facile. Li nur staris tie kun malfermita buŝo kaj malesperiĝinte, ke ankaŭ Edna timiĝis pro li. Poste li turniĝis subite kaj forkregis.

– Stiristo! Ĉu venos kun mi?!

– Kien?!

– Nek mi scias tion!

– Kompreneble. Ni tuj povas ekiri.

– Knaboj! Mi nun foriros ien! Se mi ne revenos post dekkvar tagoj, sekvu la ordonojn de la Komandanto en ĉio, aliĝu al la negroj, aŭ faru tion, kion vi volas, ĉar mi jam ne vivo.

– Ĉu mi? – interesiĝis la stiristo.

– Nek vi. Ĉu tiuokaze vi ne venos?

– Kial vi kverelas? Ĉu jam ne estas permesate demandi?!

Post unu horo ili estis survoje al okcidento en la dezerto.

– Ĉu vi ne konsideros scivolemo – interesiĝis la fordiboĉanto de la Ŝanhaja Trogo, - se mi demandas, kial mi devas morti?

– Mi ne volis diri tion antaŭ la knaboj. Estas neakceptebla situacio, ke lando, kiu havas ŝtatsekretarion kaj asesoron de kuratoroficejo, ĝi ne havu ambasadoron.

– Jam ankaŭ mi pensis multe pri tio – kapjesis la stiristo.

– Nu temas pri tio. Nun ni iros misie. Ni haltigos la trajnon de la soldatoj ĉe El Gao… Kio estas al vi, ĉu vi vertiĝas?

– Ĉu vi miras pri tio? Oni tuj arestos vin, certe ankaŭ min. Sinjoro, la ŝtelo de ŝipo tre longe preskriptiĝos.

– Tio certas, ke ĝi ne estos entrepreno por dorlotita, timema sinjorido. Estus pli bone, se vi returniĝus.

– Bonvolu fermi vian buŝon!

…Dum rekorda tempo, dum du tagoj ili atignis la ĝangalon super El Gao, kaj dum duontago ili atingis la ĝangalon apud Niĝero, preterirante la oazon Arua.

Tie ili ekvidis la mallarĝan relparon, kiu penetris en la ĝangalon. Tiam ili turniĝis norden por haltigi la trajnon en la dezerto post la oazo Mogram. Ili bivakis du tagojn, kiam aperis la refletkoro el la malproksimo.

…En Morgam la etŝpura trajno de Saharo, per kiu la senegala regimento veturis, haltis por duonhoro. La oficiroj de la ĉefstabo spiregis en la salonvagono. Sur la kaduka, prove konstruita nova fervojo, la trajno longe ripozi en tiel malgranda oazo. Oni frapetis la radojn, oleis, prenis akvon kaj hejtmaterialon.

– Nom du nom… – diris divizia generalo Frederiko. – Estas varme… Sed mi opinias, ke ĝi meritos la penon… La maltrankviligaj informoj, kiujn ni ricevis de iuj triboj, baldaŭ ĉesos. Ni zorgos pri tio…

– Alvenis la tempo neniigi tiun rabistan neston ĉe Niĝero – diris majoro Thiers. – Nia amiko Culunga faros ankoraŭ multe da problemoj.

La etŝpura trajno komencis skuĝadi malrapide. Poste ĝi veturis sufiĉe rapide en la nokto. La lokomotivo, hejtita per ligno ĵetadis la fajrerojn el la fumtubo, kiel bengalan fajron. La trajno subite bremsi. Pakaĵoj defalis, la homoj puŝiĝis unu al la alia. Kio okazis?! La soldatoj elrigardis scivoleme, sed ili ne rajtis forlasi la vagonojn sen ordono. Sed la oficiro tuj desaltadis. Grandega fajro flagris inter la reloj. Du homoj kaŭris apud ĝi.

– Kial vi ekbruligis fajron?! – kriis la majoro.

– Por ke ĝi lumu – respondis tre trampa, blankhara, variolcikatra homo. – Mi nomiĝas Manfredo, kaj tiu sinjoro, mia amiko, Rolando Edmundo, volas paroli kun la sinjoroj oficiroj.

– Mi raportas obeeme – diris Jimmy soldatece, - la fervoja ponto estas subminita ĉe El Gao. Tial ne estus bone, se la trajno veturus plu, ĉar la eksplodo estus tre danĝera, rilate la pasaĝerojn.

Post kvin minutoj Jimmy kaj la stiristo estis en la salonvagono. Post aliaj kvin minutoj la plimulto de la regimento kun fusiloj ekmarŝis silente en la nokto al El Gao.

– Kiuj vi estas?

– La pesonaro de la Flava Garnizono sendis nin, kiel delegacion.

– Vi do estas dizertintoj! Mi arestas vin…

– Pardonon, sed tio ne eblas. En la historio de la franca armeo ankoraŭ ne okazis, ke oni arestu parlamentarion, alvenintan kun mesaĝo. Ĉu dizertintaj soldatoj, ĉu arabaj rabistoj sendis lin…

La oficiroj silentis. Ĝi estis speciala situacio. Malgraŭ tio, Jimmy rakontis ĉion sincere. La proponon de la negra reĝo kaj la konduton de la Flava Garnizono. Nur la personon de Edna Dilling li prezentis alie.

– Nia komandantino ŝajne konsentis la planon de la reĝo, sed, kiam Culunga foriris, ĉar ni tamen ne kuraĝis aresti lin…

– Estas domaĝe… – murmuris iu oficiro riproĉe.

– Sinoro divizia generalo, ankaŭ la temerareco havas limon. Ni riskis nian vivon sufiĉe, kiam evitinte Culunga-on, ni staris je la flanko de la kolonia armeo, kiel unu homo.

– Ĉio ĉi estas tre bela. Se tio estas vera, kion vi diris, tiel vi faris grandan servon por Francio.

Oni regalis la du venintojn per manĝaĵo kaj trinkaĵo, poste oni ordonis, ke la trajno ekveturu malrapide. Aŭrore ili renkontiĝis kun la revenantaj soldatoj. Ili kunportis ĉirkaŭ kvindek ŝnurligitajn indiĝenojn. Ili ĉirkaŭfermis la ponton el ambaŭ direktoj kaj kaptis tiujn multe da ŝtelumantaj negroj, havantajn bonegajn armilojn. Ambaŭ flankoj de la ponto estis subminitaj per nekredeble alta kvanto da dinamito.

Sinjoroj! – diris la divizia generalo al Jimmy kaj al la stiristo. – Revenu al tiuj, kiuj sendis vin delegacie. Diru al viaj amikoj, ke tiu via ago estos treege aprecata.

– Sinjoro divizia generalo! Vi devas certigi plenan amnestion kaj liberan foriron por la Flava Garnizono.

– Juna amiko mia, la amnestio ne apartenas al la agosfero de la ĉefstabo.

– Sinjoro divizia generalo! – diris Jimmy tre aplombe – nek la savo de la vivo de la ĉefstabo apartenis al la agosfero de la Flava Garnizono. Se mizeruloj tiom transpaŝis sian agosferon, mi ne kredas, ke altrangaj sinjoroj oficiroj povus fari malpli multe.

Sekvis longa silentado. Poste la divizia generalo ekparolis mallaŭte:

– Mi opinias, ke vi pravas… Diru al viaj amikoj, ke la oficiraro ne restos ŝultanta al vi, rilate la eksperimentadon de la transpaŝo de la agosfero. Ni nun veturos plu. Adiaŭ.

La oficiroj unu post la alia prenis la manon de Variolcikatrulo kaj Jimmy. Sed la skoto subite eturniĝis el la pordo de la kupeo:

– Sinjoro divizia generalo: negoco!

– Kiel?

– Mi havas negocon por la sinjoroj. Kion vi donos, se mi transdonos al vi la ŝnurligitan Culunga-on, tiun malagrablan, maljunan elefanton?

– Tridek mil frankoj estas anoncitaj por lia kapo…

– Mi ne akceptos eĉ unu centimon, laŭ la kutima maniero mi inteŝanĝos ĝin por arestito.

– Dependas de tio, kiu estas la arestito. Sed se vi vere povos kapti Culunga-on…

– Mi entreprenos tion devige. Se vi transdonos la senrangulon Allan Bruce, tenitan en kaptiteco en la bagno apud El Gao, kiu estas kondamnita pro rompo de disciplino, tiam mi transdonos al vi la ŝnurligitan Culunga-on, la reĝon de la rabistoj.

– Eh, bone! Tiun tagon, kiam vi trandonos al ni Culunga-on, mi ordonos meti Allan Bruce-on en liberan staton.

– Nu do. Ni povas fari la interŝanĝon. Ĉar la Flava Garnizono devas timi la venĝon de la adeptoj de Culunga. Sinjoro divizia generalo sendu plotonon da soldatoj helpi aŭ aresti ilin, ĉar tiu formalaĵo estas nemalhavebla okaze de amnestio. Tiuj kunportu Allan Bruce-on, kaj se mi donos vizitkarton al ili, ke ili venis de mi, tiam oni transdonos al ili Culunga-on, kiun ni tenas en kaptiteco. Ĉar ni ne lasis libera Culunga-on, kiel mi diris ĵus, sed ni batis, ŝnurligis kaj fermis lin.

– Brave! Ĉu vi temeraris fari tion?

– Sinjoro divizia generalo! La temereareco ne havas limon!

…Ili galopis kune en la dezerto kun oficiro kaj kun kompanio da soldato al El Gao por liberigi Allan Bruce-on.

– Sinjoro sendito – diris Variolcikatrulo sincere, - vi vere estas freneza homo.

– Via ekscelenco flatas min. La ceterajn vi jam scias. Nun mi lasos vin sola kun la franca armeo, kaj mi foriros.

– Ĉu vi ne revenos en la garnizonon?

– Ne.

– Kial?

– Oni ofendis min. Mi havis la honoron.

– Homo! Kien vi volas iri tiel, kun ununura kamalo?

– Mastrumadi en la skotlanda Feney Creek. Adiaŭ al vi.

Kaj li forgalopis. Sur ununura kamelo. Li nur simple turnis sian dorson al la tuto, kaj li iris, kiel la fajra fulmo, ne kredante, ke ankaŭ al li povas okazis malbono. Variolcikatrulo longe rigardis post lin tre serioze, kaj liaj lipoj tremis iomete.

Poste li sekvis la trupon kaj longe murmuris ankoraŭ en si malbonhumore. Por hundoj estas jam la tuta Saharo… Ĉiu honesta homo forlasa ĝin. Ankaŭ li foriros de tie ĉi, reen al la flavaj akvoj. Se iu ja havas ankoraŭ kvindek sep jarojn, tiu ne nenifaradu ĉi tie komforte, pro la sinjora vivo kaj bona pozicio…

La loĝantoj de la garnizono ariĝis timiĝinte, ekvidinte la brilantajn stiletojn en la dezerto. La soldatoj tendumis iom pli malporksime, poste homo sur kamelo eliĝis el ili. Variolcikatrulo!

Fulmorapide, ornamite kun la bezonataj troigoj, li rakontis ĉion. La plej malgranda plenumaĵo de Jimmy estis tio en lia rakonto, kiam li saltis sur la veturegantan trajnon, kaj per sia iu mano li kaptis la gorĝon de la maŝinisto, per la alia li bremsis la sovaĝe kuegantan lokomotivon.

Post nelonge la oficiro, la stiristo kaj la barbostopla Allan Bruce kun ŝanceliĝanta irado, kun idiota rigardo aperis antaŭ la Komandanto.

– Fraŭlino Dilling – diris la oficiro, kiam li prezentis sin, - la franca armeo estas dankema pro via boneco. Ĉi-momente

tiuj homoj estas miaj arestitoj, sed post nelonge ili ĉiuj estos liberaj.

– Kaj kiel… kiel okazis… – demandis Edna, dume ŝi nur atendis, sed vane, ke proksimiĝus ankaŭ konataj dancpaŝoj. La stiristo rakontis, ke ili haltigis la trajnon, kaj sukcesis malhelpi la atencon, pro kio la divizia generalo promesis al Jimmy, ke li helpos ilin.

– Kie estas… sinjoro Fool?

– Li diris… – kaj li glutis, - ke li iros hejmen en Skotlando mastumadi en Feney Creek-on… ĉar oni ofendis lin. Cetere li kun mirinda genio liberigis kaj venigis Allan Bruce-on ĉi tien. Li estas tiu homo… He, ne dormu starante, kiel la ĉevaloj!

Allan Bruce! Kaj li venigis lin! Li liberigis lin, poste li forrajdis. Ŝia koro doloras, sed ŝi ankaŭ ĝojas. Doloris, ke ŝi estis maljusta kaj kruda al Jimmy, sed ŝi estis feliĉa, ke la gajaj okuloj rigardis al ŝi ne el la kranio de ĉarlatano.

– Stiristo… Ordou transdoni la rabistojn al la soldatoj. Mi volas resti sola kun tiu ĉi homo.

– Stranga gusto – diris Variolcikatrulo profunde kliniĝinte kaj foriris. La oficiro sekvis lin. Edna longe silentante rigardis la homon kun enkvaiĝintaj okuloj, kun malalta frunto, kies preskaŭ sensentiĝintaj vizaĝnervoj donis al li larvosimilan aspekton. Ĉu tio fariĝis el lordo Austin Brannisford?

– Kiu vi estas?

– Allan Bruce… Mi petas vin, sinjorinja moŝto… donu al mi cigaredon.

Li poponis cigaredon al li. Hm… Impresas tre primitive, kiel li parolas. “Sinjorinja moŝto”, tiun vorton uzas nur la plej

simpla popoltavolo. Ĉu tiu homo edukiĝis inter la elegantaj muroj de la historia Oksfordo?

– Iam oni pensis pri vi, ke vi estas identa kun lordo Brannisford.

– Tio estis bonega… – li diris plenbuŝe ridaĉante. – Mi kaŝiĝadis en Londono, ĉar mi pikadis iun per tranĉilo, krome mi ne kuraĝis surŝipiĝi pro la policistoj, sed mi volis veturi en Parizon. Iun tagon mi vekiĝis je tio, ke oni kovris min per surtuto, ties ĉiuj poŝoj estis plena de juveloj kaj mono… Ĉu vi bonvolas vidi? De tiam mi havas tiujn horloĝon kaj cigaredujon… La sekvan tagon mi aĉetis vestaĵon el la multe da mono kaj vojaĝbileton ĝis Parizo laŭ tiu nomo, kaj mi tuj kaŝiĝis en mia kajuto. Mi pensis, se vidos mian nomon policisto sur la nomlisto de la pasaĝeroj, li ne kuraĝos ĝeni la elegantulon… Poste en Parizo oni arestis min pro la tranĉilpikado kaj trovis ĉe mi… Oni kredis, ke mi ŝtelis la dokumentojn, la horoloĝon kaj la cigaredujon. Ĉar mi jam dungiĝis al la legio, tuj post la tranĉilpikado, la policistoj do akompanis min al la kazerno kaj redonis ĉion, ĉar ili ne volis skribi akton pri legiano…

Kaj li ridaĉis denove… Ne! Tiu homo ne povas esti angla lordo! Nek la plej fama aktoro de la mondo povas fari tian komedion. Ho, kompatinda Austin Brannisford. Li do en la realo foĵetis ĉion, kio ligiĝis al lia nomo, kaj li sternis tion ĝuste sur tiun ĉi vagabondon. Nun ŝi staras ĉi tie post tiom da suferoj kaj malhelpoj; ŝi liberigis ĝisostan krimulon. Sed kiel konjektis tion Jimmy Fool…?

– Vidu, aiko mia, mi liberigis vin helpe de tre saĝa, bonanima homo. Nek de nun mi lasos vin en peklo. Mi veturigos vin hejmen en Londonon, kaj tie ni parolos pri la futuro. Bonvolu vendi al mi la valoraĵojn de tiu kompatinda lordo, la horloĝon kaj la cigaredujon.

…Ne perdiĝu ĉe vagabondo la blazona juvelo de Brannisford. La vagabondo transdonis malnovmodan, oran horloĝon kun duobla fermoplato kaj cigaredujon. En ambaŭ objektojn estis gravurita la blazono.

– Bonvolu scii, ke ili estis miaj amuletoj. Tamen mi vendos tiujn al via sinjorinja moŝto pro dankemo. Precipe mi ŝatis la horloĝon, ĉar en ties fermoplato esta la bildo de du viroj, tio certas, ke iu estis tiu, kiu helpis min…

Edna klak-malfermis la fermoplaton.

Sur la fermoplato de la horloĝo estis en emajlon ĉizita arta kopiaĵo de familia bildo: kun la portret-foto de la maljuna kaj la pli juna lordo Brannisford.

…Allan Bruce timiĝinte kriis de sur la verando:

– Bonvolu veni! La sinjorinjo falis sur la plankon.

*

…La Komandanto vespere sidis malgaje en sia loĝio. Nekutime gaja bruo de ĝojsolenaĵo aŭdiĝis de malsupre. Nun ŝi kompenis ĉion. Kiel sciis Jimmy Fool antaŭe, ke Allan Bruce estas fripono. Ŝi tre ofendis lin, la knabo pravis pri tio. En la malvarma dezerta vespero, kvazaŭ ĝi estus ia forlasita tombejo, torsoj kaj marmorŝtonoj brilis en la lunlumo. Jimmy Fool, aŭ lordo Brannisford nun certe galopas sola inter la sablodunoj, dronintaj en la mallumo kaj kantas per sia sonoranta voĉo:

“Viaj okuloj estas nigraj, kiel la nokto,

Venu kaj ne timu…”

Ŝi klinis sian kapon sur la malvarman ŝtono kaj ploris silente.

*

Sub la aŭtuna ĉielo migraj birdoj flugis kun pigre moviĝantaj flugiloj, malalte. La malpuraĵo de la aŭtuna velkado sursidas sur la kotajn kampojn kun brunaj, kadavraj lividaĵoj, kaj la vento grincigis la duone deŝiriĝintan pordon de kampgardista kabano, farita el lignotabuloj. Jimmy dum la tuta tago vagadis sur la stoplejo, havtante sian fusilon surŝultre, en la societo de sia halthundo, sed li neniam kunportis ĉasaĵon hejmen kaj neniam pafis per sia fusilo. Li nur promenetis en tiu malseke nuba, skota, vilaĝa regiono kaj neniam kantis.

Nur lia frato vivis ankoraŭ, kiam li alvenis. Li sidis apud la kameno kun siaj pipo kaj ĵurnalo, kie li vidis lin lastfoje antaŭ jaroj. La bona, olda Roberto… Li jam longe ĝojis tiel. Li kaj lia halthundo. La senprudenta besto nur kuradis tien-reen, ĝi saltis ĝis lia vizaĝo por leki tion, poste ĝi sidis sur siajn malantaŭajn piedojn kaj tirbojis tiel amare pro la doloro de la neeldirebla ĝojo, ke estis malbone aŭskulti tion. De tiam reduktiĝis iomete ilia ĝojo. Li estis la trian monaton hejme, sed sendube: la fola, kantema Jimmy fariĝis moroza homo. Sur tiu malriĉiĝinta, malnova bieno de la familio Wichley, li ludadis en sia infanaĝo, de tie oni forportis lin por fari lordon el li, el etnobelulo, kaj forĵetinte la aristokratan nomo, li revenis ĉi tien, kiel erarinta malriĉegulo.

Vespere li alvenis hejmen. El la manĝoĉambro Roberto venis por akcepti lin.

– Via iu superulo estas ĉi tie el la tempo, kiam vi soldatservis en Afriko kaj preterveturinte venis viziti vin.

– Kiu estas tiu…

La komandanto de la Flava Garnizoni venis renkonte al li. Jimmy ekhaltis, kaj dum momento antaŭenkliniĝinte li

rigardis Edna-on kun elstariĝintaj okuloj. Poste mansvinginte li diris lakone:

– Mi ne konas vin!

Edna staris senpere antaŭ lin kaj metis sian manon sur lian ŝultron

– Ĉu ĝi estas tutcerta, sinjoro Wichley?

Jimmy tre ruĝiĝis.

– Aŭ… kvazaŭ mi jam estus vidinta vin ie…

Roberto fermis la pordon silente malantaŭ si.

– Jimmy! Mi konfesas, ke mi estis maljusta al vi, kaj mi venis nur por peti pardonon.

– Se venis nur tial, mi ne pardonos vin. – Kaj subite akriĝis lia voĉo. – Vi suspektis min pri tiu friponaĵo…

– Kaj vi arestigis min en mia propra lando. Ni estas kvitaj!

– Se vi estus viro, pro tio mi interbatadus kun vi, ĝis mi mortigus vin!

– Ĉar mi estas virino, vi nur kisos min. – Kaj ŝi ĉirkaŭbrakis lian kolon. Jimmy ekkisis ŝin. Poste Roberto ekatentis pri delonge ne aŭdita fajfado. Jimmy reakiris sian voĉon…

– Kaj vi devas akcepti kompatindan ulon en vian bienon – diris Edna poste. – Allan Bruce-on. Li estas tiu, sur kiun vi sternis vian surtuton, kiam vi forĵetis la nomon Brannisford.

– Kian nomon?… Jam denove tiun Bratis-on… Ankoraŭ neniam en mia vivo mi aŭdis tiun nomon. Sed se sinjoro

Komandanto volas tiel, mi volonte akceptos iun en mian bienon

Poste li ekdancis kun Edna kaj kantis...